

MEDICAE

ALIQVOT DISCEPTATIONES
eruditissimæ, quibus recentio-
rum & Arabū permulti er-
rores ad veterum disci-
plinam expen-
duntur.

Autore Jac. Allaxino me-
dico clarissimo.

PARISIIS
Ex officina Christiani Wecheli
sub scuto Basileensi.
M. D. XXXV,

FRANCISCVS AR-
NALDIVS CHRISTIANO WE-
chelo S. P. D.

Geram tecum anno superiore de Ias-
cobi Allaxini libro apologetico typis
cōmittēdo, tum quòd tu mihi uidere-
re in isto artis genere multis præcel-
lere, tum quòd iudicarem nihil ab ho-
mine illo proficisci posse, quod à posteris legi non es-
set dignissimum. Est enim lectionis multæ uir & iux-
ta eruditionis raræ. Ego archetypū libri nunc tibi
tandem dimittere potui, quòd qui receperat eundem
ad nos sese perlaturum, tantū abfuit, ut fidem suam
præstiterit, ut uel integros aliquot mēses apud se cō-
tinuerit, & tandē (ut uideo) amiserit: quo fit ut uix
demū amicorum etiā nō uulgariū opera ab autho-
re ualuerim extorquere: nihil enim ut accepi præter
locos etiā indigestos penes se retinuerat: ille tamē,
ut est homo ingenuus, amicorū precibus, quibus nihil
nisi inhonestum denegare decebat, exemplar quod
penè perierat instaurauit, aut (ut uerius dicam) no-
uum fecit. Librum igitur ab interitu uindicatū ad te
mitto, unā cum epistola admodū erudita, quæ sanè,
priusq̃ liber, ad manus nostras peruenerat. Qua in
re magnam à nobis inibis gratiā, si qua semper con-
sueuisti diligentia formulis expressum, in lucē emi-
seris. Vale. Plassaci Idibus Martiis. M.D.XXXV.

ROBERTI BRITANNI

Atrebatensis Carmen

Nondum Burdigalæ melior medicina ualebat,

Nec fuerat linguae fulta nitore sua.

At nunc nacta ducem, munus concinnius ornat,

Et maiore ægros dexteritate iuuat.

Hoc adeo magnum dedit Allaxinus Iacchus,

Qui cum barbarie maxima bella gerit.

O stultos homines, qui contra tendere pergunt,

Authorisque sui, quos meminisse pudet.

Nanque repertor opis medicæ facundus Apollo

Eloquii deus est, & Heliconæ regit.

ORNATIS- SIMO VIRO D. BRIAN-

do Valleæ Regio consiliario, vtri-
usque linguæ peritissimo.

Iac. Allaxinüs. S.

Peraui iamdudum
Briade doctissime,
medicorum nostrã
hanc cõtrouersiam
quieuisse, & mutuã
amicitiã inita fuis-

se (vt Christianos decebat, quemad-
modũ seruator noster Christus pas-
sim docet in euãgelio, præcipuè ex-
trema illa in die, quum imminente
supplicio discipulos instrueret, di-
cens: In hoc cognoscent homines,
q̃ discipuli mei estis, si vos dilexe-
ritis inuicẽ, sicut ego dilexi vos,) nõ

Iohãnis. 13.

A iii equidẽ,

equidem, quòd istorum argutias & cauillationes pertimescerem, vel publicum certamen, & veluti *μονομαχίαν* refugeré (Hoc enim saepe dum mutuo impeteremur iis indixi coram D. Saluato Pomerano, inquisitionum praeside, & Gabriele Alano Regio consiliario) set ne me totius litis & iurgiorum authorem minusque christianè agere existimarent, non plebecula modo & rude vulgus, verum & praecipui vrbis viri, & Reipub. consultores, apud quos diutius horum nomen inualuit. At hoc in factis non esse (quod ex animo doleo, propter Christum, cuius praeter nomen, dum haec exercemus, nihil habere uidemur) & tu nosti, quum ad Iunias Cal. pro humanitate tua, medicinalem quaestionem Burdigalæ excusam obtulisti, ex qua non difficile

cilè est videre, horum animos nondum quieuisse, sed magis adhuc indies æstuarè, & Allaxinum nõ perpeti posse: quandoquidem ea quaestione nihil præterquam vnã mearum assertionum cauillari student. Si finè perspicias, idq; non vnus nomine, sed dolis suis instructi omnium nomine, nempe medicorum ordinariorum Burdigalæ (vt ipsi loquuntur) rem inuulgarunt, quò suæ sententiæ magis subscribatur, quàm si vnus nomine res æderetur, vt aliquam veri speciem id habere videatur, quod à tribus oppugnatur, ab vno malè adseruari. Propterea vir ornatissime nõ dissuadebis, opinor, hanc editionè, quam, vt nosti, veluti ab inuito amici exegerunt. Non in te scribere videtur (fortasse inquires). Bellè sanè. At me interim digito

monstrant, præclarisque indiciis, in quem ea contorqueant declarant. Quin & ipsi fecerunt, ut palàm res in collegio disputaretur, & ad me deferretur per internuncium, ne id me solùm fugeret, quod ubique & apud omnes iactaretur. Adde quòd medicorum nemo saltè, quos legerim, veterum, aut neotericorum scripsit: In omni pleuricide è re esse sanguinis missionè, quòd, ut audiui, ex vna mearù assertionù colligere certat, ex hac nimirù. In omnibus morbis acutis sanguinis missio comoda est, còstantibus viribus & ætate. Set quid verbis opus est? Nonne in me nominatim scripserunt, & in iudicium apud Senatù prodixerunt, ubi hoc pronunciatum erroneù (sic enim loquùtur) toto ore adclamât? Aequum est igitur, vir doctissime, hos

hostã anguineos conatus aliquan-
tũ infringere. Satis nãque perpes-
si sumus . Ad eorũ attestationes,
quam amicis tantum legendã con-
scripseram, responsionem adde co-
gor, vna cũ annotationibus in qua-
stionem medicinalẽ obiter conscri-
ptis, vt etiam alii noscant, quã pa-
rum ingenuẽ nouum scribendi ar-
gumentũ sibi conquisierint. Tu ve-
rò mi Vallea, nobis (vt soles) ad sis,
animũ adde & stimulos potius, quã
amicorum impetũ rumpas, ne diu-
tius horum tenebris suffundamur,
nostrisq̃, licet tenuibus, cœptis pa-
trocineris. Te enim inter eos viros
delegimus, cuius auspiciis, quicq̃d
nuncupatur tutum esse oporteat, vt
qui tanto animo in rem literariam
flagres, tãtoq̃ studio in bonas disci-
plinas, omnesq̃ studiosos afficiaris,

vt meccœnatem imo parentē totius
literaturæ agere videaris. Quod ad
ingenii dotes attinet nescio an acri-
us ingenium an fidiorem memo-
riam nostra hæc ferant tempora: in-
ditio est autem, quod tua tam infe-
lici tépestate præter latinæ linguæ
castimoniam, quam exquisitissimè
didicisti, & ius ciuile, in quo felicif-
simè versatus es, & græcas literas
(quod paucis contigit) sis cõsequu-
tus. Quæ res potissimæ causæ fue-
runt, cur Christophoro Lógolio no-
stri seculi miraculo, & Almarico
Boucharo, regio præfidi, & libello-
rum magistro, viro in omni litera-
rum genere exercitissimo tanta ne-
cessitudine, copulareris, vt hunc vi-
rorum tam egregiè doctorū, trium-
uiratum exteræ etiam nationes ad-
mirarentur. Omitto quãtum decus
tanta

tanta rerum cognitione instructus,
in ordinem senatoriũ intuleris, &
de eo quàm magnificè meritus sis.
Scio enim tibi tantum inesse mode-
stia, vt isthæc agnoscere nolis, quo
nomine magis integritatem tuam
suspicio. Omnino hæc tuere, & qua
me soles fronte, hæc accipe, dum
meliora apparo. Vale & me,
quod soles, ama. Bur-
digalæ. Cal. Iul.

1534.

❧ IACAL-
LAXINI CORG. CI-
uis & medici Burdigalensis tu-
multuaria responsio, ad in-
iustam quorundam me-
dicorum Burdigalen-
sium censuram.

Ene est, peperistis
tandem, quod par-
turiebatis, nec sa-
tis esse duxistis, ani-
mum uestrum erga
me (quem semper
incessistis) apud senatum ostendif-
se, quum in assertions meas sic con-
iurastis omnes, vt falsas damnaueri-
tis, demum in iudicium produxeri-
tis, nisi etiam quæstione medicinali
prelo commissa, ciuibus primùm,
dein exteris morbum uestrum pro-
deretis.

deretis. Ego vero hinc nihil magno
pere moueor, cæterum uestra causa
tantum indoleo, quû in vulgus ani-
morum uestrorû labores, atq; adeò
inuidiam proferri uideo. Quòd
si sceleris alicuius cõmemoratione
inuidiam mihi apud bonos cõflare
vobis facile fuisset, hinc mihi à vo-
bis creato periculo, animum ad scri-
bendam doctâ illam (si diis placet)
quæstionem nunquam appulissetis.
Iam cû vitæ meæ integritas nullû,
vel quantumuis *εὐλογία*, calumniæ
locum reliquerit, id vnû vobis reli-
quum fuit, in quo inflatam istam de
medicina opinionẽ iactaretis: nepe
è domo uestra cæcum præiudicium
afferentes, nihil nisi falsum asseruis-
se me, pronunciaſtis, infirmitatis ve-
stri animi probè conscii. Quis enim
nisi planè *εὐλόσοφος* & ad doctissimo-
rum

rū omniū medicorū scripta omnia
non expēdisset prius, q̄ vt vllum te-
merè iudiciū fecisset. Quin & illud
vestra ingenii acrimonia dignum
erat, vt, si quid modò falsi vobis ipse
tum proposuisse viderer, à vero ad-
uersus falsū alacres staretis. Quod
quum à vobis nulla ratione factum
sit, quid secum doctorū hominum
cōfessum collegisse credimus aliud,
q̄ vel vos ἀφιλοσοφίτες ac differendi
imperitos, qui falsum illud non con-
uelleritis, vel totam cōtrā, penes me
gloriam dissertationis fuisse, qui ita
sensus vestris illuderem? Nam tū
rem, vt fertis, falsam asserēs, non ve-
stras modo argutias strenuè dilui,
set argumentationibus sic feci satis,
vt decurionū multa eruditione vi-
rorum & grauissimorum senatorū
iudicio is visus sim, qui hic & me-
dicinā

dicinā profiterer, & medēdo ægro-
tis adesse. Set absit, vt in hac re tan-
topere mihi placeā . Neq; enim vos
sic rudes estis, neq; rursus tam acri
ingenio sum præditus, vt cōtra vos
falsum aliquod proloquium defen-
disse me putarim . Secūs multo res
habet. Etenim vt primū in celeser-
rimam hanc urbem appulsus sum,
quæ esset vestra medendi ratio dili-
gētius sciscitatus, comperi in omni
medicinæ parte à vobis insigniter
errari, in Διατητικῆ ἢ πέρε φαρμακευτικῆ
& χειρουργικῆ. In Διατητικῆ quidē, quòd
nulla aut morbi aut ætatis, aut tem-
poris, aut consuetudinis, aut id ge-
nus aliorū habita ratione, omnibus
eādē ferè diætā præscriberetis,
atq; æquè omneis cibis ingurgitari
permitteretis, maxima vrbi incom-
moda, (vtinam non mortes) adue-
hentes,

hentes, & vt vno verbo dicam, non
solum errari, sed hęc tam præclarā,
& fere potiorem medicinę partē sic
à vobis negligi, vt penè vobis tota
perierit. Quam tamen admirabilis
ille Cous, Galenus, Celsus, Plinius
& veteres ferè omnes medici nun-
quam satis laudare potuerunt. Ea
Asclepiadi tanto fuit in precio, vt
φαρμακευτικῶ pene omnē sustulerit,
ad hanc vt se totum conuerteret: id
quod videre facilè est ex antiquorū
monumentis. In φαρμακευτικῆ verò, q̄
sanguinis missionē, aut venę sectio-
nē nullā hic fieri audierim, vt iam
αιμοφόβοι Erasistratii videamini, vbi
robusti tot agūt homines, multo vi-
no madentes, ciborum parum tem-
perātes. In regione præterea calida,
& humida, quod & nomen ipsum
ostendit, vbi ver, sanguinis genitor
longissimum

αιμοφό-
βοι.

Aquitania.

lōgissimum est, hyems breuissima, vbi tam frequentes debacchantur austri, quę ad sanguinem augēdum facere docti omnes norunt. Porro quòd ab externis causis (gręci προκαταρκτημας uocant) sanandi & indicationē, & rationem à vobis desumi intellexerim, atq; alia id genus multa fieri, contrā q̄ doctissimi medici sentiunt. In χαρουρυικῆ deniq; quòd à tempore & curandi artem, & eorū, quę admouere oportet sanandis vlceribus, indicationem vobis assume-
retis, hancq; vestram hęresim perui-
caciter defendi à discipulis vestris
cognouerim. Quapropter opere præ-
ciū aliquod facturum mihi videbar,
si quę parum doctè à vobis tractari,
& à vestris discipulis perperam in-
telligi cognoui, de his in contentio-
nem vocatis vobiscum differerem,

Hippocr.
in lib. de
nat. hum.
& Gal. in
cum locustis

vt diligentius re perpenſa , veriora
doceretis, feliciuſq; mederemini, &
vrbs vtilitatem ex noſtro aduentu
acciperet . Ea autem aſſertionibus
quatuor comprehenſa (quũ de mo
re, vobis in frequenti theatro impu
gnanda expoſuiſſem, neque omnia
ſatis diligenter excuſſa mihi vide
rentur : Nihil enim præter cõuitia,
viris fanè noſtri ordinis indigna cla
moſè, & impudenter in me contor
ſiſtis. Tantum abeſt, vt, quod iacta
batis, falſa eſſe euiceritis) veterum
medicorum omniũ ſententiis tunc
ſatis cõmunita literis mandare vo
lui, vt intelligat optimus quiſque,
quàm malè de veriſſimè ſcriptis à
vobis pronũciatum ſit. Reliqua au
tem, & phyſicam quæſtionem potif
ſimum, quando eam conuellere ag
greſſi nõ eſtis, ne ſermo longius p
duçatur

ducatur omittam. Antequã tamen ad rem ipsam accedam, orandus est mihi benignus lector, vt, quãdo res est nobis cum istis *μισοκάλους*, sermonem his attemperatum boni consulat. Hoc enim ab eis mihi tã magno vertitur vitio, quod verbis paulo tersioribus, de re pulcherrima cũ eis differuerim, vt mihi (si diis placet) verendum sit, ne sermonis elegantia mihi fraudi sit. Nam ea rei medicæ incitiã prætexuisse me vulgo suadere conantur. Primũ igitur axioma hoc erat.

Tenuis victus in acutis morbis melior est eo, qui sit paulo plenior.

HOc proloquium, & si tum vestras cauillationes non reformidabam (neque enim irarum aut inuidentiã tãtum medicorum ani-

mis, quos affectibus vacuos esse oportebat, de aliorum morbis iudicatos, insedisse putassem, tamen an rationibus suis constaret, & medicorum placitis cohereret, expendere diligenter, priusquam exiret, non praetermisi: probe illud sciens, non alia vos fronte illud accepturos, quam qua domi, quum vos salutarem, me excepistis. Ad eius autem demonstrationem, duas tantum rationes nunc adducam, quamquam plures adferre poteram (si quidem non me praeterit, quam strenue pro nostra opinione Hugo Senensis certet) si semel, quod paucis spero Hippocratis Aphorismo satisfecero. Tenuem victum in acutis morbis idcirco meliorem eo, qui sit paulo plenior adseueramus: quod ad tenuitatis partes, si errare contingat, quam ad contrarium caeteris

teris paribus tutius fit inclinare.
Nam cū extremè tenuissima viuen-
di ratione pluribus diebus, quā cū
extremè crassissima vita animal frui
necesse est. Quod, arbitror, fatebimi-
ni, quum planè intellexeritis, quid
victus tenuissimus sit, quid rursus
crassissimus. Quænam verò sit cras-
sissima illa diæta, apud Galenū non
memini me legere, nisi ex tenuissi-
mæ contrario hanc velis colligere.
Neque tamen interim me præterit,
quid de hac sentiat Auicenna. Ex-
tremè tenuissimus victus apud Ga-
lenum in commētariis in Aphorif-
mos esse videtur, nihil comedere.
Verum si nihil comedere victus sit
extremè tenuissimus, quid, quæso,
comedisse huius satis idoneum con-
trarium fuerit? An vitulum, ceruū,
bouem, aut asinum? vel si mauultis

*Aphor. 4.
et 7. lib. I.*

extremè tenuissimã viuendi ratio-
nem esse in morbo, nunq̃ comesse,
crassissima erit semp comedere, ni-
mirũ huius oppositũ. Quod ipsum
si ita vobis videtur habere, timete
vt naturæ obloquuti sitis, quæ ob id
intestina inuoluisse nobis videtur,
ne, vt Plato ait, genus hominum ἀφι-
λόσοφοι καὶ ἀμύθοι sit, id est, à philoso-
phia et à musis alienum. Quis enim
mensæ semper accumbès atq̃ adeò
cibis se ingurgitans, in literis verse-
tur feliciter? Quin qui bouem, cer-
uum, vitulum, aut asinũ assumpsis-
set, aut in morbo assiduò comedis-
set, vel vna diecula supesse vidi ne-
minem, neq̃ vnq̃ victurũ sperarim:
qui vero toto morbo nihil edissent
superstites multos, morboq̃ libera-
tos cognoui. Imo verò Galenus ipse
omnimodam iubet præscribere ine-
diam

Gal. lib. 4.

de usu par.

Plato in
Tim.

diã iis morbis, quos intra quaternariũ primũ finiri & iudicationẽ subire putet. Quòd autẽ nõnulli ad quãtũ & septimũ sine vlla adsumptiõẽ ciborũ vixerint, ex libris medicorũ videre est, potissimũ Plinii, qui huiusmodi inedia non esse lætalem ante septimum diem testatur, & aliquot in ea inedia vltra vñdecimum diem vixisse. Set qui intra aliquot horas non creparet, si vitulum, bouẽ, ceruũ, aut suẽ, vel in morbo semper comedisset comperio neminẽ, nisi fortẽ Milonẽ Crotoniatum, aut Ouidianum Erisictthona naturæ miracula afferatis. Quare melior viuẽdi ratio ea esse colligitur, quæ ad tenuius, si quis errauerit, quã quæ ad crassius extremum vergit. Porro alia ratione tenuis victus in acutis morbis melior est eo, qui sit paulo plenior.

*Plin. lib. ix.
cap. ultim.
natural.
hystorie.*

Melius namq̄ id extremú est, quod parcius naturá premit, tenuis diæta minus naturá opprimit, q̄ crassior, melior igitur (cæteris paribus semper intelligo) célebitur. Assumptú à sanæ mētis homine negari nō potest. Minoré autem verissimá cognoscūt, q̄ sunt ab affectibus liberi. Ná crassior diæta tribus modis naturá iugulat, népe quú hanc onerat, plus q̄ deceat, à morbi coctiōe distrahat, demú morbi causá adaugēt. Nōne oneratur, quú maiori, q̄ oportebat alimento subiacet natura? Nōne distrahitur dú ad cōficiendá crapulá vocatur, quádo morbi causas euincere oportebat? Nōne augetur morbi causá, vel morbus ipse, si plus æquo ingurgitetur æger? Nō enim in probum alimētum, quod redundat, ægrum corpus conuertet, ergo

in.

in quod facilius migrare & degene-
rare poterat, in morbi causã & mor-
bum ipsum cõuertitur: Tritum est
enim illud Aristotelis axioma: In
habentibus symbolum facilior est
transitus. At tenuior viuendi ratio,
ea tãtum ratione naturam lædit, q̃
vires reddit imbecilliores, neq̃ verò
hoc primò & per se efficit, sed secũ-
dò & per accidens, nimirum quòd
has ipsas non augeat, aut saltem cõ-
seruet. Adde quòd neq̃ vtilitate ca-
ret ea incõmoditas, qua vires inuali-
diores reddũtur. Nã idcirco etiã ni-
si in extremũ vires defecerint, affe-
ctus etiã inuvalidior efficitur Hippo-
cratis testimonio, & post hunc etiã I. aph. 14.
Auerrois. Medici qui nobis hac in
parte suffragantur, & si plures sunt,
tamẽ tres tantum in præsentia (sed
principes) adducã, quibus, ni fallor,
assurgetis.

assurgetis. Hippocratē illū Coum.
Hic enim in libris de ratione victus
in morbis acutis sic loquitur: Porro
grauissimè læduntur, qui tota vtun-
tur ptisana, si mutationi peccatum
accedat, ac afficiuntur quoque qui
succum duntaxat assumunt, dein-
de noxam contrahūt, qui solam po-
tionem accipiunt, sed minus quàm
superiores. Audiuistis Hippocratē?
Hic non crassio rem sed tenuiorem,
si mutationi peccatum accedat, in
acutis morbis diætam commendat.
Grauissimè, inquit, lædūtur, qui to-
ta vtuntur ptisana, si mutationi pec-
catū accedat: deinde noxa afficiun-
tur, qui succum dūtaxat accipiunt,
tandem læduntur etiam, qui solam
portionē adsumunt, sed minus q̄ su-
periores. At solam ptisanæ portionē
ebibere, tenuior est victus, q̄ aut pti-
fanam

sanam ipsam, aut huius succū adsumere, nisi plumbū aut stipites sitis. Paulo post verò inquit idē Hippocrates: Semper q̄ modicè additioni studendum est, ablationi vero in totum intēdere sæpenumero prodest. Dicitisne, quæso, crapulam et ciborum ingurgitationem hic laudari? aut crassio rem in acutis morbis victum ab Hippocrate concedi an potius tenuiorem? Certè hoc vel sole ipso meridiano clarius apparet. Dicit enim alimentorum additioni in vehementibus morbis perquam parcè incumbendum, & ablationi penitus studendum, idq̄ in rem ægrotorum fore. Tertiò inquit Hippocrates: Sanè vel grauissimum peccatum censetur, si vel ob laborem vel morbi vehementiam imbecillo aliquis vel potionem, aut cibum exhibeat,

beat, existimans eum à venarú exinanitione factum debiliore. Ita impudentissimú est, eum, quem venarú exinanitio reddidit imbecilliorrem non cognoscere, & abstinentia torqueri : quáquam ne hoc quidem peccatum periculo caret, tamen ut superiore leuius est, ita magis deridendum. Potestis ne iam Hippocratis sentétias accipere? An obscuriores sunt, quàm ut ingenia vestra capere possint? Hic non pleniorrem viúdi rationem (si rem intelligitis) laudat. Nam quemadmodum (inquit) si medicus ægrum ex morbo aut labore imbecillum existimans, exinanitione debiliorem factum, cibis obruat, errat grauissimè, ita dedecus est hunc fame torquere, qui venarum exinanitione factus est imbecillis, sed hic leuior est, & superiore

riore tolerabilior, licet magis sit de-
ridendus. Secundo loco nobis asti-
pultur Galenus, cuius verba, aut ra-
tiones, ne diutius ré differamus, nõ
adducam. Nam vt veritatis, ita ad-
mirabilis nostri Hippocratis acerri-
mus fuit defensor. Huius sententiæ,
quantum nostræ assertioni faueant,
colligetis ex commentariis, quos in
Hippocratis libros de diætâ cõscri-
psit. Auicenna etiam nostræ asser-
tioni suffragatur, inquit enim: Et cū *Lib. 4. f. 1.*
ambigua sit tibi dispositio in ægri-
tudine, & non cognoscis eam, tunc,
vt declines ad subtiliationẽ est me-
lius, quàm vt declines ad additionẽ.
Si meliorem eum, qui plenior sit, vi-
ctum censuisset Auicenna, non me
hercule in ambiguis ad tenuiorem
deflectẽdum iussisset, set tenuiorem
ab Hippocrate & Galeno edoctus,
victum

victum existimans tutioré, vbi mor-
bus nondum planè fuit exploratus,
ad hunc veluti meliorem inclinan-
dum præcepit, quòd tantum mole-
stia, si peccare contingat, ægro non
aduehat, quàm plenior viuendi ra-
tio, si in hac etiam fuerit erratum.

Lib. 4. f. 1.

Adde quòd de hac re in eodem li-
bro sic scribit: In omnibus morbis
acutis, & peracutis est regulariter
declinandum ad tenues. Neq; plu-
ra in præsentia adducam ad nostri
proloquii confirmationé: hæc enim
satisfecisse his, credere par est, qui se
morosos nõ præbuerint. Nunc Hip-
pocratis aphorismũ, vt polliciti fui-
mus, huic nostræ sententiæ nõ aduer-
sari ostendamus. Is græcè ita habet.

*Aphorif. 5.
lib. 1.*

Ἐν τῆσι λεπτήσιν διαίτησιν ἁμαρτάνουσι δι νο-
σείοντες, διὸ μᾶλλον βλάπτονται. ὡς γὰρ τὸ
ἁμαρτήμα, ὃ ἂν γίνηται, μέγα γίνηται μᾶλλον

ἐν τῆσι λεπτήσι, ἢ ἐν τῆσι μὲν ὀλίγοι ἀδροτέρησι
διαίτησι. διὰ τὸ τοῖσι μὲν ὑγιάνουσι σφα-
λεραι, αἱ πάνυ λεπταὶ καὶ κατεσκευῆσαι, καὶ ἄκρι-
βέες διαίται, ὅτι τὰ ἀμαρτανόμματα γαλεωώ-
περον φέρουσι, διὰ τὸ οὐ μὲν αἱ λεπταὶ, καὶ ἄκρι-
βέες διαίται σφαλεραὶ ἐς τὰ πλεῖστα τῶν μι-
κρῶν ἀδροτέρων, id est (vt Nicolaus leo-
nicenus vir & doctissimus & exer-
citatissimus interpretatur) In tenui
victu ægri delinquūt, quo fit, vt ma-
gis lædantur. Quicunq; enim error
committitur magnus, maior in hoc
fit, q̄ in paulò pleniore victu: ppter-
ea etiã sanis periculosus existit val-
dè exquisitus victus, & constitutus:
quoniam errores grauius ferūt. Ob
hoc igitur tenuis victus, atq; admo-
dum exquisitus eo, qui sit paulò ple-
nior magis periculosus. In aphorif-
mo quod meæ sententiæ repugnet,
nihil comperio, nisi sibi ipsi Hippo-
cratem

cratem aduersari fortè dixerimus, quod de viro tam absoluto tamque frugi sentire, piaculú duxerim, quo vel doctiorem vel hominum generi utilem magis, atq; adeò qui veriora scripserit (extra tamè eos, qui diuina supràque naturam ipsam literis mandauerunt) non inuenio. Probauit autem ille tenuiorem victum in morbis vehementibus magis, quàm crassiorem in libro de ptisana, neq; diuersum in hoc aphorismo sentit, etsi quidam rem non assequètes sensu, asseuerare non verentur tantum virum hic aliter, quàm illic sentire. Sic enim scribit. Quoniã error ille quicumq; commissus fuerit tenui victu degentibus maior est, quàm si paulo pleniori victitarent. Propterea tenuiorem viuendi rationem periculosiorem sentimus. Non quidem primò,
& per

& per se, sed per accidens, & secundo: Iccirco enim tenuiorem viuēdi rationem periculosiorem denūciat Hippocrates, quòd peccatū in hac maius sit, q̄ in pleniore, non autem contrā: Nam error nō ideo grauior est quòd tenuior victus sit periculosior, sed ea ratiōe victus tenuior magis periculosus est, quòd in hoc peccatum sit grauius. Neque profectò incommodum esse duxerim, quippiam primò, & per se optimū esse, secundo verò, & per accidens malū. Id quod (vt interim, qđ Aristoteles huic loco maximè conueniens tradit, prætermittam) planius fiet desumpta ex Paulo (si modo prophana sacris conferre licet) similitudine. Sic enim ait. Nos autem prædicamus Christum crucifixum, iudæis quidem scandalum, græcis vero stulticiam.

Aristotel.
2. phys.

ticiam. Sic Hippocrates in libro de
ptisana, tenuiorem victū ratione vi-
uentibus meliorē prædicat. In apho-
rismis vero periculosiorē sed delin-
quētibus. Quemadmodū enim qui
legem acceperunt, aut religione di-
stringūtur, his grauius est delictum,
si peccare contingat, q̄ aut religione
solutis, aut legis expertibus, vt in iu-
re pōtificio passim est videre, sed ta-
men lex mala, aut religio periculo-
sior non censetur. Sic tenuior viuen-
di ratio licet hac exquisitè degenti-
bus grauius sit delictum, cū erraue-
rint, nō tamen idcirco peior, aut pe-
riculosior crassiore iudicatur. Hūc
locum sic à Manardo Ferrariēsi me-
dico doctissimo in epistolis quibus
medicinales titulum indidit, enar-
ratum memini: vt autem nō possim
vobis nūc indicare & epistolá, & li-
bri

bri paginam, id in caussa est, quòd iam aliquot annos mihi libri copia non sit, & parum fideliter continue rit lectione memoria. Quare si Hippocratem aliosq; diligentius paulò legissetis, & quid sentiant attendissetis, non tam hæreticam & falsam hanc nostram assertionem iudicassetis, nisi fortè, vt tam temerè de re verissima pñunciaretis inuidia effecit: Neque Terraga tam indoctè in Terraga aphorismos scripsisset, quem errore vt peruicaciter defendat cõtentione hãc mouisse facile quiuis conii- ciet. Cæterum ad secundam asser- tionem accedamus.

In omnibus morbis acutis san- guinis missio congruit, cõstan- tantibus viribus, & ætate.

NEq; hanc citra rationes, & au- torum nõ mediocriter docto-

rū consensum euulgauimus. Quod
(quæso) fuerit incommodum vehe-
mentibus morbis omnibus tundere
venā, si vires & ætas adfuerint? Imò
certè maius aliquid huic sententiæ
adscribo. Nèpe si virtus constiterit,
& ætas, non tantū præsentibus mor-
bis, sed etiam nullo infestante mor-
bo, atq; etiam citra plenitudinē, mit-
tendum esse sanguinem, præsertim
si futurum magnum aliquē affectū
vereamur. Id qđ ab Empericis etiā
factitari scribit Galenus. Si quid si-
bi velint, aut quantum momenti ha-
beant duæ particulæ, constantibus
viribus, & ætate, intellexissetis, aut
discere potuissetis, nō tam malè de
nostra hac assertionem sensissetis, ne-
que falsam, erroream, scandalosam
(ita enim loquimini) apud Senatū
impudenter dixissetis. Maxima au-
tem

tem assertionis vis in duabus, his
particulis sita erat, quas, tantū abest
vt rectè perpenderitis, vt ne ad has
quidem animū aduerteritis. Cuius
rei hoc signum est, quòd de his non
memineritis in attestatiōibus, quas
ad tuēda vestra (vt dicitis) iura, in
Senatum produxistis. Quare audi-
te iam, & nisi pudet, discite, quid si-
bi voluerint hæ particula, cōstanti-
bus viribus, & ætate. Vires (sive fa-
cultates appellaueritis nihil refert)
assentiemini opinor mihi ex primis
qualitatibus, & partium commode-
ratione exoriri, nisi clarissimorum
philosophorum, atq; adeò receptissi-
morū, præsertim Hippocratis, Ari-
stotelis, & Galeni placita euertere
uolueritis. Quòd si fortè id ex Hip-
pocrate colligere vobis nō licet, nō
admodum in Galeni lectione versa-

tis, ex Aristotele in lib. de ortu & interitu, aut ex Galeno hauriatis sexcentis in locis, potissimū de elementis secundum Hippocratem, de temperamentis, de curandis morbis libro secūdo, & septimo, in arte medicinali, & reliquis, quos iam si huc adducere velim, vix id multa pagina absolueretur. Et quo propius animal ad temperiem accesserit, eò validiores constituuntur animatis vires, & min⁹ culpate suis officiis funguntur, & perfectius suas actiones obeunt. Contrà vero existimādum est vires imbecilliores reddi, ex qualitatum parū congrua temperie, siue ex prima origine, siue temporis iniuria, siue aëris qualitate, siue cœli tractu, siue exercitio, siue viuēdi ratione, siue ex alia id genus causa ea p̄ficiscitur. Et partium inepta cōmoderatione,

ratione, cū omnibus in medica arte principibus, tum Galeno autore, in lib. de locis affectis, in arte curatiua ad Glauconem, in lib. de morb. causis. Quibus ergo vires constiterint, & validiores fuerint, summa hos intemperantia minimè laborare oportet. Quod si eos vehementibus morbis affici contingat, aut statim affectū iri præuideatur, sanguinis missione his opus est, si modo ætas non reluctabitur. Semper autē (etsi hoc non dicatur) intelligi volumus, vt sanguis, aut omnes, simul succi, quos tale temperamentū procreauit natura, vacuentur. Quin ad eò necessariam sanguinis missionem arbitramur, vt si hæc, quum fieri debuerat, prætermittatur, omnia, vel Galeno teste, incerta alia medicamenta sint. Proinde si qui fuerint

Gal. Method. lib. 9.

à temperaméto longiffimè femoti,
calidi, frigidi, humidi, aut ficci, nūc
flauam, nunc bilem atram, nunc pi-
tuitam aggregátes, aut parùm con-
gruam partium cómoderationé for-
titi, atq; ob id vehementibus mor-
bis corripiantur, hi idonei nó sunt,
quibus fanguis mittatur, ob virium
imbecillitatem ex intéperie, aut par-
tiú parùm apta cómoderatione có-
tractam, fet aliis potius auxiliis oc-
currédú est. Porro in quibus omni-
bus mittendi fanguinis scopos ne-
cessarios obseruauimus his venæ se-
ctio peroptima est, & saluberrima.
Quos verò iam magno quopiá mor-
bo affici, aut propè esse, vt cú mor-
bo conflictétur, & virium, & ætatis
ratione habita, eos omnes secandæ
venæ scopos habere conspiciamus.
Est igitur tundéda vena iis, qui ve-
hemen

hementibus morbis corripuntur, si vires & ætas cõstiterint. Quòd mittendus sit fanguis eis, qui scopos id ipsum indicantes habuerint, nõ amplius dicere oportet. Nam quibus mitteretur, si iis, qui omnes venæ sectione indicantes fines habuerint, denegetur? Proinde tres tantú phlebotomiæ scopi à Galeno in libris de curandis morbis, & de arte curandi per phlebotomiã sunt traditi, quos nostro illo proloquio comprehendimus, nimirum morbi magnitudo præsentis, aut etiam impendētis, vires idoneæ, atque ætas congrua, ne semper in plenitudinem (id quod vos soletis) reiiciendum tantum putemus, quum etiam, si grauem & vehementem imminere morbum videamus, homini nulla dum ægritudine correpto venam secemus. Hip

pocratis

pocratis doctrinam insequētes , qui docet occurrendum esse morbis incipientibus, aut imminentibus , quæcunque præsentibus rectè adhiberi solēt. At fortè obiicietis mihi, quod Auicenna, & Galenus, cum in aliis locis pluribus, tum in lib. de arte curandi per sanguinis missionem scripserunt. Hi enim nō tria tantū mittendo sanguini, sed plura longè inspicienda tradunt, nempe hominis temperamentū, regionem, anni tempus, formam, repletionem, consuetudinem, viuendi rationem, & cætera id genus. Respondeo, omnia hæc ad tres illos scopos reduci, vt docet Galenus lib. de arte curādi per sanguinis missionem, & in Methodo mēdendi. Cauillabimini fortassis & id verbi, quod diximus in acutis, vel vehementibus morbis, quum Gale-

nus de magno, aut valido, vt plurimum loquatur, & magnitudinē ad quantitatis, vehementiam verò ad qualitatis prædicamentum pertinere dicetis. Hunc scrupulū vobis auferet Galenus, cū in Aphorif. tū in libro de crisibus. Virtute autē valere putamus (vt diximus) eum, qui natura bonam similarium constitutionem, & cōpositarum partium cōmoderationem, sit assequutus, nullā que incōmoda viuendi ratione, aut morbis vires labefactauerit, consumpserit, vel pessūderit. Quare nihil est, q̄ afferre possitis, iis, quibus maxima crudorum copia, aut exustorum sit aggregata, non rectē sanguinē mitti: iis enim nullo pacto ad venæ sectionem vires sunt idoneæ, eiusdē testimonio lib. de arte curandi per sang. miss. Nā ad intēperantia

tia lapsum protinus vires prosterni
necessum est, vt idem tradit, cū in
prædicto lib. tum in arte curatiua,
ad Glauconem, & lib. quinto de sa-
nitate tuenda. Sed neq̄ iis, qui lōga
febrium intēperie exoluti sunt, aut
ægritudinis vi imbecilliores effecti,
cum non sufficiant vires ad sangui-
nis missionem, quemadmodum eo-
dem libro his verbis demonstraui:
Nam quum febrilis calor multum
sanguinis digerat, & qui febre labo-
rat abstinenter victitet, necessario
breui illum, nutrimentū ex sangui-
ne destituit, interimq̄ uirtus exolui-
tur. Hac Gal. subinde: neque diffici-
le fuerit Galeni locū ex hoc inter-
pretari, cū dicit omnes interiisse, q̄-
bus medici venam secuissent, nulla
temporis habita ratione, tempestate
exquisite calida ac sicca, qualis est
tempore

*Lib. primo
art. curat.
ad Glauco.*

tempore medio, inter canis ortū & arcturi: non enim tunc caloris & siccitatis tam ingētis, vires exolutæ ad sanguinis missionem sufficiebant. Actas deniq; ad venæ sectionē idonea florida est, & quæ hāc sequitur. Paulus Aegineta phlebotomiam à quarto decimo anno rectè inchoari *Lib. 6.* tradit, Auicenna à duodecimo, *cap. 4o* Galenus autem à pubertate, idq; artificiosius, quem alii sequuntur. Nō me præterit tamen Auenzoar filio, nōdum quartum annum agēti sanguinem misisse, sed doctiorem hunc ob id non existimauerim. Post sexagesimum annum non mittendū sanguinem, nisi maxima urgente necessitate, in eodem libro scribit Aegineta. Galenus autem, & huius interpres Auicenna, nullum terminum præfixere, arbitrantur hunc ex virium robore

bore colligi oportere : quãdo etiam
septuagenario secandam venam (si
vires adfuerint) permittant . Gale-
nus ipse præfertim in lib. de arte cu-
rãdi per sang. mis. Quare si puero
aut decrepito, vehementi morbo la-
boranti, non esse mittẽdum sangui-
nem dixeritis, non continuò meam
assertionem euerteritis: quando nec
ætas puero, nec vires decrepito, ad
venæ sectionem sunt idoneæ. Quæ
si vobis intelligere licuisset, nõ tam
temerè de meo proloquio iudicium
fecissetis : neminẽ enim vsque adeò
τῆ Διαβολῆ intentum existimo, vt ve-
ritatem cognitã oppugnet. Cæterũ
ne hæc sine exemplo dixisse, atque
adeò commentus videar, en vobis,
quibus id cõfirmetur. Hippocrates
ille in lib. de ratione viuẽdi in mor-
bis acutis de hac re in hanc senten-
tiã

tiã scribit: In acutis morbis sanguinẽ detrahe, si vehemens sit morbus, & infirmus ætate floreat, viribúque polleat. Et putatis, aliud me asseruisse, q̃ quod tradidit Hippocrates. At forte (dicitis) me ex indefinita oratione vniuersalẽ fecisse, verú in hoc q̃ magnú sit peccatú discite de dialecticis, qui indefinitum & vniuersale pronunciatú equipollere non abnuunt. Ite iam, & exclamate, Hippocratem in medicina hæreticum, & eú, qui Hippocratis doctrinã ample xatur, in re medica ne principia q̃dem didicisse, & apud Senatú insigniter mentiamini, & deierate hãc assertionem meã esse contra Hippocratis sententiam, quæ tamen sic cû eius scriptis conuenit, vt de eo ad verbum expressa sit. Set tam teneræ ætati parcimus, quæ Hippocratis li
bros

bro non dum legere potuit . Porro
ne Hippocratem solú nobis astipu-
lari credatis (quamquàm satis erat
medendi artis principem huc addu-
xisse) disquiramus, num aliter do-
cuerit Galenus, quàm ipsi asserueri-
mus . Hic enim vt fuit Hippocratis
interpres fidelissimus, ita nihil non
eius scriptis conuenientissimum tra-
dit, cum in multis locis, tum in lib.
de arte curandi per sanguinis mis-
sionem (vt interim, quæ his non dis-
similia *ὡς τῆς δευτέρας ὑπὸ τῆς* scribit, omit-
tam) inquit: Præterea vertigino-
sis, quique assidue corripitur angina,
peripneumonia, pleuritidibus,
& hepatidibus, ophthalmiis vehe-
mentibus, aut (vt in summa dicam)
magno quopiã morbo. Nã in illius-
modi omnibus, necessariú esse reme-
dium, sãguinis minutioné arbitror,
confe

confestim adhibitam, post habitam
viriū, atq; ætatis rationem. Idē in
medēdi methodo: Quando si valēs
mōrbus sit, cum viriū robore, nemo
est, qui sanguinem non mittat, qui
vtique in artis operibus sit exercita-
tus: semper autem intelligit ætate,
vt alibi docuit, constante. Et iacta-
tis adhuc me afferuisse aliud, quā
qd tradiderint principes medicorū.
Redite ad vos, quæso, & de re aliter,
sat scio, pronunciabitis. Sed fortasse
dicitis, nō acutis, sed nūc vehemēti-
bus, nūc valētibus, nūc magnis hāc
sanguinis missione, habita & viriū
& ætatis ratione, congruere. Id non
admodū difficile fuerit dissoluere,
postquam ostēdero vobis Galenum
vt medicū eximiū, ita vocū religio-
ni non admodū adstrictum, in re po-
tissimū libera vno semper nomine

D

non

Quid morbus acutus.

non uti, quin potius variis subinde
vocibus (ne in ταυτολογία incidat)
orationem efficere luculentio-
rem. Nihil itaque harum vocum (vehemens,
magnus, valens morbus) diuersitas
scrupi adfert his potissimum, qui no-
rint acutum morbum aliud esse nihil,
quam affectum praeter naturam, qui ob mo-
tus celeritatem sit periculosus. Sub
haec Celsus huic nostrae sententiae
apertè subscribit. Is enim ita inquit:
Ergo vehemens febris, ubi rubet cor-
pus, plenaeque tument venae, sanguinis
detractionem requirit: item viscerum
morbi, neruorumque resolutio, & ri-
gor, & distentio, quicquid denique
fauces difficultate spiritus strangu-
lat, quicquid subito supprimit vo-
cē, quisquis dolor intolerabilis est,
& quacunque de causa ruptum ali-
quid intus, atque collisum est, item
malus

malus corporis habitus, omnesque acuti morbi, qui modò (vt supra dixi) non infirmitate sed onere nocēt: Hæc ille. His accedit quòd Guido Cauliacensis nobis non refragatur. Qui nunc stabitis, aduersus tot rei medicæ principes? à quibus in assertione mea ne latum quidē unguem discessisse me, satis vobis cōmonstratum puto. Sed ad tertiū & quartum pronunciatū accedamus.

A causis externis, quas medicorum vulgus primitiuas vocat, nulla sumitur sanandi indicatio.

Quartum axioma

A tempore nulla sanandi indicatio desumitur, in vlceribus sanandis.

HAec duo axiomata non alio consilio disputanda exposueram, quàm vt Theffalia illa & plus

quam a sinina periret medicina, quã
apud vos reuixisse videbã. Accepe-
ram enim discipulos vestros eãdem
disciplinam à vobis doctos, quã
Thessalus quõdam suos Romã do-
cuit, quæ à doctis viris, Galeno po-
tissimum, explosa fuit, & demõstra-
tionibus efficacibusq; ratiõibus se-
pulta. Huius autem disciplinã si ab
interitu vindicare adnitimini (id
verò tãdiu facietis, quãdiu nostras
has postremas assertions improba-
re pergetis) nõ effugietis, quin ipso
Thessalo multò arrogãtiores & si-
tis, & iure dicamini. Is enim ratio-
nibus sua dogmata vtcũque confir-
mabat. At vos ne minima quidem
ratione, aut ostenditis, aut firmiora
redditis, quæ affirmatis: set tyranno-
rum more, vobis sola voluntas pro
ratione est. Quæ absurda omnia sic

à Galeno explosa sunt, vt in prius
doctissimas easdēq; firmissimas Ga
leni ratiocinationes aduersus Thef
salum dilueritis, vobis respondere
prætermittam, metuens ne frustra
tempus extraham. Vos itaque vale
te cū encomio, quod vobis & Thef
salo, Galenus & Plinius canunt.

Physicam assertionem nō est, quod
tum rationibus tum philosophorū
auctoritate confirmem, quando eam
cum veritate coniunctam videri vo
bis, vel ex eo cognoscere licet, quod
ea vestris machinis impetita nō sit,
vel quod in libris philosophorū nō
sitis admodum versati, vel q; id vnū
inuidētiae prætexere voluistis, vt id
saltem (quod non intelligebatis)
morsus vestros non sentiret, quan
quam intellexisse satis iā omnes pu
to, in nullā rem vos magis oblatraf-

se, quã quæ verissima esset, vobis ta-
men incognita, vt verum nunquam
magis compertũ sit, quod dici solet,
Canes ignotis omnibus adlatrant.
Quare quiescite iam maledici, opti-
ma studia, quæ iam efflorescere oc-
cipiunt, ne tam perditè infectemini,
meliora colite. Veritatẽ cognoscite
& amplectamini. Si hanc nihil vos
curatis, æquissima & virorum inte-
gritate ornatissima curia, ipsam a-
gnoscat, quæ inscitiam vestram, &
perfidiam deteget. Perfidia inquam
eam, quæ ex vestris de me testimo-
niis maximè elucet. Etenim quũ in
id incuberetis equè omnes, vt me vr-
be eiiceretis, falsa quædã testimonia
ad Senatum protulistis, quæ sigilla-
tim ipse percurram, cum, vt ostendã
quod perfidè ea commenti sitis, tum, vt
cognoscant omnes, ne his quidẽ af-
finem

finem me esse. Primùm igitur affirmatis, me disputandi ordinem non seruasse, fateor, per Aesculapiũ, vestrum aut vestri similibus cauillatorum ordinem non obseruasse, sed eorũ demũ, qui melioribus disciplinis sunt instituti. Me vestra argumẽta non repetiuisse passim clamatis. Sic res sanè habet. Sed quę vos argumenta dicitis, ego plantasmata, deliramenta, & meras nugas rectius appellabo, quas tam difficilè nobis repetere fuerat, quàm vobis nostrã dissertationẽ intelligere. Neque verò vestrũ quispiã vrgens, aut eruditũ argumentum pferre nouit: excipimus tamen ab hoc nostro sermone, Marinum quendã, & Frãnciscum Arnaldium viros sanè doctos, quorũ alter in nostram physicã, alter in medicã assertionẽ docta plurima aduexit. Sõnia

mibi narratis, quū ad vtrāq; partem
me argumentari oportuisse fertis.
Hoc est (ni fallimur) eorum institu-
tum, qui tempus tantū trāsmittere,
& hisce technis auditorium ludere
quærent, ne tādē rerum angustia &
arguentiū vi districti, si diutius cer-
tandū sit, inuiti succūbant. Nonne
oportuit partis vtriusq; tū argumen-
ta, tum rationes calluisse, qui aduer-
sarium argutias diluere instituit?
Sed neq; id omnibus seculis est ob-
seruatū, vt impudenter scribere nō
veremini, quod aliquot infeliciori-
bus, & superstitiosis, parūmq; doctis
viris caullatorib; magis est admis-
sum. Proinde mera ex ignorātia, &
rei medicæ inscitia prodit, q; secun-
dum pronūciatū nulla ratione, aut
testimonio sustineri posse scribitis.
Nā si prius rationes nostras, & Celsi
loca

loca nō ignorassetis, nō tam temerē
de eo pnūciauissetis. Si cōtra Hip.
Gal. Auic. & veterū disciplinā est,
locos mōstrate, quorū ne minimum
quidē adduxistis. Sed vereor ne no-
strā magis quam vestrā sententiā cō-
firmēt. Magno malo reipublicę hoc
proloquiū sustineri dicitis. Hoc est
mendaciū, quod docti facilē cogno-
scunt, & id iam in medica arte prin-
cipū autoritate ostensum est. Quin
si quis huic sententię aduersetur, tā
magnum dānū Reip. inferet, q̄ quod
maximū. Quot enim ad styga demi-
fisse oportuit eum, qui nullā propē
dixerim, venā secuerit in vehemen-
tibus morbis, quales in Aquitania
oboriuntur? Non respondisse argu-
tiis, & aduersariorū argumenta me
non satis diluisse contenditis. Lon-
gē secus res habet. Docti qui nos au-
diuere,

diuere, & argumentis nostras affer-
tiones oppugnarunt, quorum cōsen-
su & applausu vrbe donatus fui, sa-
tis me fecisse iudicauerunt, neq; no-
uam argumentorū solutionem exi-
gunt, vt vos, qui nihil vrgens adfe-
rentes denuo responderi petitis, alia
opponenda fuerant argumēta, prius
q̄ noua responsa exigeretis. Quod si
feceritis, id magni cuiusdā beneficii
loco duxerim, statimq; vobis satisfa-
cere conabor. Medicinales termi-
nos malè me intellexisse scribitis,
» Cōtroperantiā q̄ fortè recipere no-
luerim, verbū barbarum, agrestè, &
inauditū nec apud doctorū quēpiā
inuentū, vos (vt video) non medici
» nã modo terminos (sic enim loqui-
mini) & instrumenta perperam in-
tellexistis, sed & rem ipsam in totū
ignorastis, dū Hipp. Galeni, & alio-
rum

rum rei medicæ principum scripta non legistis. Indignū me esse, qui ré medicā Burdigalæ p̄fitear scriptū reliquistis . Si ad id in quo medicū versari oportet, aut arduū disciplinæ negociū spectetis, id vobis facilè dederō, sed neq; vos p̄pterea hac ratione digniores cōcedā. Quis enim tam dignum animal, qualis est deo similis homo, satis dignè tractare potest? aut tam recōditā artē, qualis est medicina, exactè cognouit? Quod si ad fructum, & quantū quisq; hac disciplina p̄fecerit alludatis, profectò id de me, quem tam insciū medicinæ appellastis, nec citra modestiā proferre non vereor, plus videlicet quinquēnio, in arte p̄sonia, cū emūcto meo Galeno p̄fecisse, quam vos toto ætatis vestræ curriculo, cū empiricis vestris didicisse cognouerim

Ni

Ni diutiꝰ ſtuduero, fertis. Rectè me hercule, ſic adhuc ſpes eſt medicinã aliquando me dignè profeſſurũ. Set vos ad ſtudium iam non relegabo, ad quod tum ob ætatem iam defectam, tum ob ingenii ſtuporem parum idoneos exiſtimauerim. Hoc pacto rem medicam profiteri vobis nunquàm permittam, vt qui id nominis nondum meriti ſitis. Cæterum tam peculiare eſt vobis mentiri, vt etiam inſigne mendacium coràm Senatu cõminifci non puduerit. Scribitis diem vobis fuiſſe dictum, quo ex me practicas (vt fertis) veſtras nenias exigeretis. Hoc quàm falſum ſit, nemo eſt qui non videat, qui vrbiſ Senatuſconſultum perlegerit: illic enim non practica veſtra ex me ſciſcitari phantaſmata iubent æquiſſimi decuriones. Set q̃
minus

minus satis esse factum quereremi-
ni, & nostra axiomata me absente,
inuidia caninaque rabie dilacerata
minus probaretis, mihi iussum fuit
cum primum redii, vt denuo vobis
diem indicerem, quò ceruicosos ani-
mos expleretis, & quæ condemna-
stis, vobis iudicibus solis & litigato-
ribus, coram arbitris & constitutis
decurionibus denuo impugnaretis,
& (quæ admodum minitabamini)
si animus sufficeret, conuinceretis.
At quum integerrimi huius vrbis
rectores, vestras tam pueriles ratio-
nes post nouum certamen in itum no-
uerunt, & vos solum inuidia labora-
re, ac filiis, & nepotibus tantum pro-
uidere, me, inuitis omnibus vobis,
vrbe donarunt, & in medicum Bur-
digalæ acceperunt: quod id quidem rei
pub. comodo (licet vobis parum esse)
esse

esse viderent, quum vos. Non horú
decretis acquiescere voluistis, sed ve
luti furétes ab iis, quorum authorita
te vobis hic esse permittitur, nō eru
buisit deficere, & quæ iura consue
tudo & leges duodecim viris tribue
runt, aliò, nempe ad supremam cu
riam transferre conamini, adeò vt
iam vipereum illud genus referatis.
Sicut enim viperæ proles enascens,
matrem extinguit (teste Nicádro)
ita vos vrbis authoritatem, qua vi
uitis, opprimere contenditis. Abu
timini iam ciuium facilitate. Vnde
vobis tanta audacia, vt ciuitatis mo
res & decreta inuertere nitamini?
Quinã vobis est locus, authoritas,
aut munus gerendæ reipub. vt quod
æquissimi decuriones censuerunt,
tres quatuórue priuati aduenæ &
nouí homines rescindatis? ô Burdi

gala

gala expergiscere, tibi noui erigun-
tur censores, qui tandē occupabunt
Rempub. munia tibi iam pręripue-
runt. Triumviratum exortum con-
spicio nisi occurras. Hactenus ad ve-
stras attestaciones, in cęsuras nostra-
rum assertionum breuiter respōdi-
mus, ex quibus commentum etiam
aut somnium magis, quod de pleu-
ritide in apertum produxistis, lu-
culentissimē apparebit quum
ex meis proloquiis neuti-
quam colligi possit, nisi
truncata ea cita-
ueritis.

IACVAL

LAXINI CORG. CIVIS

& medici Burdigalensis Annota-

tiones in quaestionem medici-

nalem, quorūdam Burdi-

galensium medicorum

nomine euul-

gatam

Vel melioribus di-

sciplinis sunt addi-

cti, vel in ipso qua-

estionis indice mul-

ta desyderant, pri-

mūm latiniorē ser-

monem, rei autem, quam tractatis,

periti, sententias, & rectius iudiciū.

Latinum quidem sermonem, q̄ dū

totis nervis eò adnitimini, vt lati-

nè dicatis, nihil minus praestatis, a-

deò vt balbuties ista (ne interim ser-

monem

monem appellem) nō græca, aut latina aut hebræa videatur. Respondetis, fat scio, illam veterem, & vobis peculiarem cantionē, ægros non eloquentia sanari, sed oportunis auxiliis ægritudinibus admotis: Neq; debere quēpiam græcam aut latinā phrasin venari, vel de voculis, & nominibus cōtentionē inire, vt se medicū profiteatur & ægros curet. Idq; ex Galeni scriptis, ostendere contendis, ex secūdo libro Methodi medendi, vbi nō insistendū nominibus iubet. Rursus ex tertio, vbi de nominibus minimē docet contēdere. Deniq; ex vndecimo, & decimo quarto, vbi eadē præcipit, quæ superioribus libris. Sub hæc ex lib. de Symp. differēt. id ipsum mōstrare facile videretur, vbi docet, q; ad nomina pertinet, pacē celeriter esse componēdā,

& de Symp. causis, vbi eos increpat, qui res ipsas omittūt, de nominibus anxie decertantes, aliisque sexcētis locis, quibus eadē sapius inseritur sententia, vt lib. de differēt. febr. & aliis cōmentariis, quos prudens omitto. Isthæc, & alia multa Galeni scripta dum in me contorquere paratis, nō videtis vos vestris (vt aiūt) gladiis iugulari. Tam religiosè enim nominibus etiā ineptis adstricti estis, vt si quis alia, q̄ qua vos soletis, vocula quippiam expresserit, statim audit medicinæ ignarus, & ne principiorum quidē artis peritus. Siquidem, quū vobiscum pedem contulissē in frequenti hominū teatro, me medicinales terminos malè intelligere deierastis, rectū (si diis placet) illud vestrum de me elogium adiicientes. Atq; praposteri vestri istius testimo-

De diffc.
feb. lib. 2.
cap. 8.

nii hæc caussa potissimú fuit, q̄ ver-
bum inauditú & barbarú contrope-
rantiam, riserim reiecerimq̄, quum
præterea ferre non possitis, qui mor-
bum, quẽ vos græco nomine *ἄσθημα*
appellatis, latino collectionẽ, vomit-
icam, inflámationem, aut abscessum
cú latinis medicis eisq̄ literarú prin-
cipibus, dixerit. Quod dum à vobis
fit, nõne infantia p̄ditis? quibus non-
dum licuit videre Herophilú, Ascle-
piaden, & horú sectatores hoc nomi-
ne à Galeno dånatos, q̄ impropriis
nominibus, quú loqui p̄priè potuis-
sent, si id didicissent, utátur: quodq̄
religiosè nimis in voculis persistát,
atq̄ sophisticè agant. Quemadmo-
dú & ii consueuerút, qui plus æquo
se sectæ alicui addixerút, ut sunt cõ-
tentiõsi nõnulli qui Aristotelis ver-
ba ceu mordicus retinètes, opposita

non contraria morborum esse reme-
dia dixerūt, aut qui præsentionem,
non prædictionem, ἀπόσκημα, non ab-
scessum dicendū peruicaciter tuen-
tur. Si enim rem nouerimus, quid fa-
cit ad profligandum morbum, si ar-
quatū siue auriginosum, siue regiū
appellaueris affectum? Qui de hac
re nihili planè, nimium anxie con-
tendunt (quod facere solent recen-
tiores quidam medici) id iure vitio
verti potest, quā Prodico viro, alio-
qui cæteris rebus cōmédabili, apud
Platonē Socrates dat crimini, nimiā
nempe in nominū significationibus
operositatē. Nominū itaq; proprie-
tas (si ré rectè perspiciatis) neque à
Galeno, neque à Platone spernitur.
Quin ille orationis uim & proprie-
tatem dictionū (quæ orationē ma-
ximè perspicuam reddit) sic ample-

Plat. in
Cratylo.

xatus

xatus est, vt hac omnibus sui sæculi
longè superior, in præfagijs præcepe
rit tantū nominibus & orationi stu
dédum, quantū ad illustriorem eo-
rum, quæ dicimus, significationem
faciunt: & in libris de facultatib. na
turalib. de hac re idē his verbis scri
pserit. Nos verò (inquit) claritatē,
maximā esse virtutē dictionis per-
suasi, eā nulla perinde re atq; inusita
tis nominib. vitari credim, prout
hominū vulgus cōsuevit. Porro his
qui alios sunt docturi, nullā maiore
diligentiā adhiberi oportere iubet,
q̄ vt p̄bè nominū proprietatem te-
neant. Eius autē verba ex Methodo
medendi huc asciuimus. Verū (in-
quit) qui alterum docere volet, quæ
ipse tenet, huic prorsus nominibus
pro rebus vti opus est, in quorū vsu
claritas quasi meta spectanda est.

Lib. I. præ
sag.

Lib. I. de
facul. nat.

Method.
med. lib. 2.

Nam qui sic nominare quæque stu-
det, ut is qui discit, clarissimè intel-
gat, is optimus præceptor fuerit. At
quis (per mûsas) quæ loquimini ipsi
intelligat, nisi apud Gothos educa-
tus fuerit, quorum sermonè sonatis.
An vos exaudiret Galenus? qui nûc
solœcismos, nunc barbarismos dam-
nat. Hicne vestrá contropèratiam,
affellationè aut id genus monstro-
rum cõgeriè admitteret, qui ad Pla-
tonis præscriptum *τοῖς ἰσχυροῖς* utendû
esse potius, quàm ut barbaro nomi-
ne aliquid appellemus iubet? Verba
eius sunt hæc in lib. de sympt. cau-
sis. Atq; multi res ipsas non cogno-
scentes aliis omninò nullum nomè
imposuerunt, aliis verò ineptâ indi-
derunt. Itaq; ne nomina nobis im-
ponant, caueamus. Non ferret Gale-
nus vos à doctorum placitis de mor-
borum

In commẽ.
in præfag.

borum nominibus discedere, tã bar-
bara & inepta nomina confingētes,
qui quum de morbo quodã loque-
retur, cui à priscis nullũ nomen in-
ditum erat, ita inquit: Quamobrem
oratione potius explicandus est, q̃
nominibus extremè barbaris, qua-
lia à recentioribus medicis plurima
iam sunt vsurpata. Et audētis ad-
huc lógē præclarissimam medicinã
talibus mōstris deformare? Rectius
autē iudiciũ in vobis desyderat, q̃
medicinę cãdidati sũt. Etenim quũ
de re minimè controuersa, & lippis
ac tōseribus (vt aiunt) cognita scri-
bere aggredimini, *κατάδοξον* tamen
quoddam magni momenti scriptu-
ros vos pollicemini. Quis vnquã
tam delirus fuit, vt omni in pleuriti
de venæ sectionem probaret? quum
puerò, decrepito, exoluto, tabidoue

nulla ratione missio sanguinis fieri
possit. Quis porrò (nisi fortè omnis
disciplinæ expertus, vel merus empe-
ricus) dubitare potuit, eadè viuen-
di ratione destillationem, anginã,
morbum deniq; lateralem in omni-
bus præcaueri nõ posse? Certè Hip-
pocrates tot libros de ratione viuen-
di frustra conscripsisset. Auicenna
etiam temerè id laboris subiisset, et
(vt alios prudens prætermittã) Ga-
lenus ipse, post Hippocratem facilè
princeps, tot scripta de salubribus
& de viuendi ratione posteritati ne-
quicquam transmisisset, si vnica vi-
uendi ratione morbis omnibus oc-
currere aut sanare valuisset. Quã
cõmunitatem iam præcauedis mor-
bis puero cum decrepito esse, pitui-
toso cum bilioso, aut sanguineo cū
melancholico adducere possietis?

Hæc

Hæc sunt me hercule plusq̃ anilia
deliramenta, ex quibus tamen ma-
gnam gloriã aucupamini, simul ex
eo, quod quæ iã ante duos annos do-
mi meditata sunt, festinanti (vt lo-
quimini) calamo edita à vobis ia-
ctatis. Ná quum illud: In omnibus
acutis morbis congruere sanguinis
missionem, constantibus viribus, &
ætate, impugnaretis, id in dubiũ ve-
nit, quod recens emissum à vobis di-
citis. Quæstionem vestram medici-
nalem intelligo, quam in februario
conscriptam ex capite illo: Qualia
sunt ista cibaria quadragesimalia, vi-
dere est, & magna festinatione cala-
mi editam ostentatis. Quæ quum
emunctioris naris homines probè
subodorentur, periculum est, vt in
rebus aliis vobis credât, hominibus
sanè φιλοδοξοίς, atq; adeò mendaciis
laudem

laudem hominum captantibus. In
ea autem re, si doctorum hominum
iudicio acquieuissetis, libellum ve-
strum tantisper domi, iuxta Hora-
tianum præscriptum, retinuissetis,
dū maturuisset, & si licuisset eo tem-
pore à mendis repurgare, in eis de-
tergendis opera mihi non esset in su-
menda, quam in rebus aliis colloca-
rem multò consultius. Cæterum ne
harum rerū imperitis imponatur,
annotabo aliquot quæ à vero abes-
se mihi visa sunt. Nam qui omnia
repurgare laborarit onus certè subi-
bit non multo leuius, quàm qui au-
giæ stabulū expurgare contenderit.

Annotationes in proloquium.

R Abidam quandam & pernicio-
sam pleuritida in fine hyemis
nobis obortam narratis, quæ ne op-
portunis quidè (vt fertis) remediis
dispelli

dispelli potuit. Ego morbum illum lateralem, multos infestantem superavi diæta, fomentis, clystere, sanguinis missione, eclegmate, & ceteris id id genus auxiliis: & tota hyeme, qui hoc morbo laborasset ne vnus quidẽ, mea opera adiutus interit. Quo fit vt iam nobis sit persuasum, hunc affectum vobis incognitum esse, atque ob id rectam vos curationẽ nõ adhibuisse, quando in ipso morbi principio priusquàm materies (hac morborum causam appello) in aliquod membrum incumberet, quæ præsertim ob motus, & incõstantiã, & celeritatẽ ferè pestilens & exitialis videbatur, quum & viriũ & ætatis ægri habita ratione vena tunden- da fuerat (ni fallor) quod nõ secus ac Erasistrati sectatores fugere sole- tis, aut saltem quibus id fieri non li-
cebat

cebat alius medicamento (vt cen-
set Hippocr.) ducenda, salubre nul-
lum aut efficax afferre poteratis re-
medium.

In cap. primum.

Aristotelis axiomã hic profer-
tis, quod sanè amplector. Quis
enim de re quapiã rectum faceret iu-
dicium, ni prius hanc agnouerit.
Quod autem ex eo colligitis, nemi-
nem de iis ægritudinibus rectè iudi-
caturum, nisi (vt obstrepere soletis)
theoricã & practicã exactè nouerit.
Si vestræ inscitix probè conscii fuif-
setis (quam falsa quædam doctrinæ
persuasio non finit, vt rectè cogno-
scatis) hoc vos gladio non iugulaf-
setis. Etenim si tam exactè artem di-
dicistis (quam per theoricã & pra-
cticã vos intelligere opinor) cur sa-
nabiles egros à morbo non vindica-
stis,

stis, & morituris malè ominati fui-
stis, ne ciues & senatores vos perdi-
disse vbiq; audiretis? Prædicèdo. n. Lib. I.
praf.
(vt Galenus inquit) medicus insons
efficitur interitus: quod Hippocra-
tes etiam planè docet in præfagiis.
Porrò si practicà & theoricà aliud
q̄ rationalem medicinam appellatis
non vos feret Galenus, qui ex ratio-
ne iudicium oriri scribit, in primū
Hippocratis aphorismum. Nisi for-
tè empericorum more iudicium eo-
rum, quæ experientia eueniunt diu-
dicationem dixeritis. Quod autem
dicitis ei tantum accedendū esse, q̄
in arte sua sit planè exercitatus, p̄bè
mihī fecisse videmini, vt q̄ nemini
posthac imposituros vos ostèderitis
artis ipsius, quam nunq̄ fuistis asse-
quuti, ignoràtia. Si enim medicinā
rectè nostis, dicite, quæso, cur tot
exitialiter

exitialiter affectis, non sine magna
& nominis & rei iactura adufq; ex-
tremã vitæ horulã sine futuræ mor-
tis præfagio potionem adposuiftis,
vt ftatim veneno epoto, animã effla-
rint. Aut fi fanabiles hi erant, cur à
morbo non afferuiftis?

In fecundum cap.

Longa annorũ ferie perniciofas
Lquafdã ægritudines oriri afferi-
tis: fed ne vnum quidem morbum
interim oftenditis. Ego, vt vobis etfi
immerentibus proſim, apud Pliniũ
Secundum lego, nonnullos morbos
aliqua ſecula mortalibus aduehere,
aliqua abolere. Gemurſa enim apud
prifcos morbus infeltiffimus Plinii
æuo, quemadmodum noſtro periit
omnino, obliterato etiam nomine.
Lichen verò (latinè mentagra dici-
tur) apud veteres ignota, Tiberii
Claudii

*Plin. natur.
hiſt. lib. 26.
cap. 1.*

Claudii Cæsaris principatu primū
irrepsit in italiã . Morbus venereus
(gallicum appellant) ante Caroli
egregii Francorum regis tempora
nunquã visus est . Elephas in Italia
ante Pompeii magni ætatē ignotus
erat . Carbunculi præterea ante L.
Pau. Q. M. censorum tēpora nõ visi
sunt . Adhæc Deū hominibus mor-
bos immittere scripturæ authorita-
te ex veteri testamento (vtinã & ex
nouo) adseueratis . Scio equidem eã
quorũdam philosophorum, poëta-
rum, & iurisconsultorum fuisse sen-
tentiam . Verum medici doctiores
non in astra, non in cœlũ, nõ deniq;
in ipsum Deū morbos & eorũ cau-
sas refundunt, sed in ipsa elementa,
anni tempera, in ventos, pluuias, &
cætera id genus: quin interdum, &
in ipsum hominẽ affectus reiciũt.

Quod

Quod ipsum ne à me confictum pu-
tetis, en vobis Hippocrat. qui mor-
bum comitiale, nunc in Cybelen,
nunc in Neptunum, nunc in Mar-
tem, nunc in Hecaten, nunc in No-
mium Apollinem aliúmue deum
reiicientes, ridédos putat, vel ob id
maximè, quòd præterq̄ quòd deum
ipsum non sanctum, impiúmque effi-
ciunt, nō vident morbis correptos
tempore sanguine misso, & oportu-
nis auxiliis, nō expiamentis sanari.
Eius verba huc adduximus: Malū
verò hoc (inquit) nihil mihi diui-
nius sacratiusque habere videtur, q̄ cę-
tera mala, sed eadē & naturā, & cau-
sā, qua gignatur, quā & cętera mala.
Natura quidē & causa huius diuina
est, sicut & cęterorum, medicabilēque
non minus est, quàm cętera mala.
Rursus de cęli qualitate sic inquit.

*Lib. de
fac. morb.*

Causam

Causam verò huius rei incolæ deo *Lib. 1. de*
tribuunt, hosq; homines colunt sibi *aër. aq.*
timentes, ne talia patiantur, & eue- *et locis.*
niant. Mihi verò hæc & alia mala
omnia diuina esse videtur, nec vllū
magis esse diuinum vel humanū, q̄
aliud, sed omnia æquè diuina. Nam
horum vnumquodq; suā naturā ha-
bet, nec quidquā sine natura gigni-
tur. An nō sentitis vos esse antiquo-
rū superstitioni affines, qui in alstra
reiicitis ea, quorum propinquas, p-
prias & germanas causas (si medi-
corū nomine iure censeretis) sci-
re oportuit? Quòd autē Galenū ve-
stræ sententiæ ceu subscriptorem ci-
tatis, magnū præposteræ vestræ eru-
ditionis specimen senatui exhibui-
stis. Hic enim, etsi rebus grauissimis
occupatus, locū illum Galeni primo
prælag. perperā intelligi à vobis no-
uit.

uit. Quis enim nō videat à Galeno
in eo loco eos reprehendi, qui ob irā
quandā deorū hominibus morbos
contingere arbitrantur? Ite nunc &
iactetis vos. Galenum rectè assequi.
Dolet mihi permultū infelicitas,
quibus rerū adhuc imperitis id ge-
nus mendaciis imponitis.

In tertium Cap.

Hic mihi arrogantiam vestram
perspicere subit. Nam quū in
ipso statim principio ex malo astro-
rum conspectu procreari morbos di-
xeritis, vt id probetis vnus Guayne-
rii, seuerioribus nō admodum pro-
bati, authoritate nitimini, astrolo-
gorū, aut insignis cuiuspiā medici
rationes lōgè felicius, si licuisset ad-
ducturi. In fine autem à proposito
procul abducti, corpora nostra aëre
exiccari solis & syderū viribus, ex
Auicenna

Auicēna accersuistis. Quæ q̄ bene
quadrent instituto à vobis sermo-
ni, viderint alii. Ego verò ob inæqua-
les ambientis aëris status, quales in
Atheniensū pestilentia fuisse scri-
bit Thucydides, aut ob aliqua pu-
tredinis contagia, qualia ex Illiriis
futura Hippocrates Atheniensibus
prædixerat, ex corporū aliāue id ge-
nus putredine contracta, vel ob suc-
cos inepta viuendi ratione creatos
putredini obnoxios, & animalis fa-
cile patientis aptitudinē multa ma-
la eaq̄ maligna p̄duci cū Gal. cre-
diderim, & rursus statim aboleri. Id
quod videre erat in Græcorū apud
Troia exercitu, vt scribit Homerus
primo Iliad. Irat⁹ enim Apollo Gre-
cis, ob raptā Chriseida, vt idem Ho-
merus fingit, suis telis sic in Græcos
excāduit, vt non iumenta modo, sed

*Thucy. lib.
belli, Pelo.*

*Plin. lib. 7.
cap. 37.*

homines ipsi ab eo interirét, q̄ mox
reddita cū munerib, Chriseide etiā
cōquieuit. Sed ad id quod in huius
cap. calce asseritis tráseamus. Quis
bubulcus aut fossor id nō tam rectè
» dixisset, fortè ravidá illá pleuritida
adiutá esse à solis & lunę eclipsi mē
se Ianuario. An nō vos medicos pre-
fertim, quos aliis plures faciendos,
Homer, existimat, decuit id aut scri-
ptorum authoritate, aut rationibus
confirmare? Quid sanū ab illis me-
dicis nunc expectari potest, qui ni-
hilo plus sapiunt, quā bubulci? Ob-
testor vos per Apolliné, vt posthac
caueatis, ne vestra impudentia, aut
potius inscitia dedecus in medico-
rum ordinem inferatis.

In quartum cap.

EX his quæ raro contingunt, ad-
mirationem proficisci scribitis,
ad

ad idq; probádum aliquot verba ex
Auicenna extorsistis. Admirationē
ex ipsa ignorátia ego poti9 credide-
rim pdire. Atq; vt id vobis ostédá,
referá quod Gal. sibi accidisse nar-
rat. Hic enim quū primū Romá ve-
nisset, à Glauconeq; philosopho ad
Siculū medicū præ ægritudine de-
cūbentē deduct9, inspectis obiter re-
cremētis, & cōtactis arteriis iocino-
ris affectū deprehédit, quā ob rem,
vnicè Galenū. admirati sūt, Glauco
& Siculus: cui9 admirationis nō fuit
causa alia, vt putat Galenus, q̄ quòd
ipsis nondūm licuerat affectas sedes
doctrina quapiam nosse. Sic vulgus
ad horologiorū mot9 stupere solet,
dum pōdus motionis causam esse
ignorat, quā vbi norint, horologia
non amplius admirabuntur. Neq;
arbitror, lapidem Heraclium, q; ra-

*De locis
aff. lib. 5.
cap. 7.*

rò ferrum trahat, aut q̄ ab hoc lapide cōtractū ferrū ad arcton vertatur (semper enim & magnes ferrū trahit, & id attactum, si modo in anticipi constitutū fuerit, ad arcton vertit) set quod horū causas nescimus, admiramur. Quam sentētiam non modo Auicennæ in eo loco, quem vos adduxistis, sed etiā vestrā fuisse ex eo facilè est coniiicere, q̄ in proximo huic cap. dixeritis, medicos nō admirari tam rabidam pleuritida, sed eos demū, qui huius causā ignorant. Quam rem non asseruissetis (opinor) si rectè illud nouissetis, Mendacem memorem esse oportet. Ego verò aliàs demonstrabo Auicennam illic non sibi pugnare.

In quintum cap.

ANte Hippocr. secula de angina (quam græci *σωάριχλω* non squinan

sq̄nantiam dicunt) pleuritide, & attonito morbo (quam ἀποπληξία Gręci appellant) sermonē factū adseueratis, ô Apollinē, q̄ vanē. Quis enim quęso, ante Hippocratem de medicina rectē scripsit? Potestisne huius rei authorem aliquem p̄ferre? Consultius vobis factum fuisset, si prius quàm id asseruissetis, legissetis apud Galenum, primum omnium Hippocratem naturę opera nosse, atq; de morborū generatione & remediōrum inuentione (si Plinio etiā creditis) scripsisse. Galeni autē verba sunt lib. 2. de facult. naturalib. Hęc omnia atq; etiā alia q̄ plurima, tum de p̄dictis facultatibus, tum de morborū generatione, tum remediōrum inuentione Hippocrates omnium post hominū memoriā primus rectē dixit. Aristoteles post eū rectē

Gal. lib. 1.
de natural.
facult.

Plin. 26.
lib. cap. 2.

est interpretatus . Quid impudentius à vobis fieri potuit , q̄ vt aliud , atq; facile omniũ princeps medicorum Galenus , sentiretis . Putatisne vsque adeò simplices homines hic esse , vt his facile imponi possit vestris mēdaciis ? Sed verò hoc ex Hippocrate huc adducere potuistis : Angina , periculosissima est , celeriterq; enecat , si neq; in faucibus neq; in ceruice q̄cquā apparet , si dolor vehemēs est , si vix spiritus trahitur : etenim eodē die iugulat , licet interdū vsq; ad secū dum , aut tertiū , aut etiā quartū p̄trahatur . Quæ verò in reliquis quidem non minore dolore afficit , in faucibus verò tumorem ruboremq; excitat , superiori non minus periculosa est , sed lōgius spaciū habebit , præcipuè si vehemens fuerit rubor . Sed tum præcipuè malum
prolon

Lib. 3.
pres.

prolongatur, quum non solum fauces, set ceruicem quoque rubor occupat: maximè verò potest ab ea secunda valetudo contingere, si rubor simul & ceruicem & pectus comprehendat, neque ad interna reuertatur erysipelas. Et ἐπιδημίωρ sexto ita de ea loquitur. Nonnullis verò fauces inflammabatur, quibusdam anginae fiebant. Paulò post: liberae verò duae anginae laborarunt sed leuiter: seruae autè vehementissimè, celeriterque perdebantur. De ratione viuendi in acut. morb. li. 4. de hoc etià affectu loquitur, eiusque curationem mihi docet Huc accedunt quae de eo affectu lib. 2. de morbis, & ἐπιδημίωρ secundo scripsit. De pleuritide autè eò plura scripsit, quò crebrius homines infestat, cuius tunc causas, tunc formas, tunc etià naturam pertractat, lib. primo de morbis, lib. de morbis extrinsecus,

secus, secundo lib. de locis in homi-
ne, lib. aphorismorú, lib. præfagio-
rú, lib. prædicatorio primo & aliis
multis. Curationé verò non minus
expeditam, q̄ salubrè docet, lib. ter-
tio de morbis, lib. quarto de ratione
viuèdi in morbis acutis, lib. de mor-
bis, qui extrinsecus, & lib. de morb.
qui intrinsecus. Quæ de epidemia-
li pleuritide (qualè vos innuere vi-
demini) sunt ab eo scripta, fuerant
ex septimo ἐπιδημίων colligenda. De
attonito morbo (ἀποσληξίαν Græci
vocát) loquutus est lib. aphorismo-
rú tertio & secundo his verbis: Sol-
uere morbū, quem apoplexiam vo-
cant, fortè impossibilè, debilé verò
non facilè: & sexto lib. de eo morbo
sic loquitur. Apoplexię autè maxi-
mè fiunt à quadragesimo anno vsq̄
ad sexagesimum. Si ex his locis &
aliis

aliis multis (quos prudētes omisi-
mus) hos affectus non esse nouos
ostendissetis, nō dubitō quin maio-
rem fidē vobis lector adhibuisset, q̄
quū Sauonarollam, non receptū au-
thorē, sic pfertis, vt Apollinē alterū,
à quo nō sit desciscēdū. Quæ q̄ de-
ceant maturum istud senium, quod
in omnibus ferē authoribus versatū
ostentatis, vos ipsi videritis.

In sext. cap.

Hinc deprehendi corū errorem,
qui vos istorū affectuū causas,
rationē, & curationē nescire dicūt,
colligitis. In quē hęc dicta sint ne-
scio, nisi fortē in plebē ipsam, quæ q̄
Senatores, & viros vrbis præcipuos
videret morte arripi, vobis tamē a-
pud ægrotos assidētibus, atq; nullū
aliud remediū afferētibus, quā illud,
id genus morbi esse stupēdum, vos

nec

nec morbū, nec morbi cauffam, nec
curandi non modo hos affectus, ſet
nec alios quosuis morbos rationem
nouiffe paſſim clamabat. Mihi au-
tem tale quicquā dixiſſe non conti-
git, ne me huius rei authorē arbitre-
mini. Verū quum veſtras rationes
quas de his affectibus affertis dilige-
tius inſpicio, plebem non immeritò
conqueſtā agnoſco, & vos nō planè
re ipſam aſſequutos intelligo, quan-
do non oſtenditis, quæ morbi cauſa
ſit, & vnde morbus ipſe p̄dierit, nūc
in deum, nunc in aſtra, nunc in ſolis
lunæq; defectus, idq; per poſſibile,
morbum reiicientes, cū diſiunctiua
etiā cōiunctione. Quis enim talem
de his morbis cōmentationē non ri-
deat. In quo q̄ magnam nominis ve-
ſtri iacturā feceritis, tum demū ſen-
tietis ipſi, quum plus vobis à doctio-
ribus

ribus tributū ante conscriptā quæ-
stionē, q̄ vos merueritis (illiteratam
sanē eruditionē vestrā libello vestro
prodēte) audietis. Vt autem huius
rei retractādæ vos admoneā, aliun-
de istorū affectuū causas prodiisse
arbitramur. Nam morbus lateralis,
angina, & apoplexia fieri consueue-
re, quoties oppleto capite, vel toto
corpore, succi aut meatus omnes ce-
rebri penitus occupant, aut collecti
ad fauces, dolores, febres, strangula-
tiones mouent, aut mébranā costas
cingentē appetentes, tussim, anhela-
tiones, dolorē, febrem, aut pulsum
ferratum more inæqualē efficiunt.
Quæ verò externarū & apparentiū
rerū huiuscemodi succorū fuerint
causæ, luculētissimè videre videor,
dum exacta tépora & tépestates ad
Hippocratis aphorismos expendo.

Hyems enim antè acta fuit admodum pluuiosa, & non mediocriter humida, quæ humores fluxionibus idoneos pducere, & corpora, caput præsertim, humoribus replere solét. Deinde multi austri in hac ora per potiorè brumę parté, & veris nõ minimá, latè regnauerunt, qui mortaliũ corpora humectantes & succis capita replétes, prædictis causis ad morborũ procreationé accesserunt. Tales verò tépestates huiuscemodi affectus pducere, scribit Hippocrates aphorismorũ tertio, in hæc verba. Austri auditũ hebetantes caliginosi, caput grauantes pigri, dissoluétes, dissoluunt corpora & humectát etiam. Ité morbi in pluuiarũ multitudinẽ fiunt magna ex parte febres lógæ, alui pfluuia, putredines, morbi comitiales, & attoniti (quos ἀπνοια

ωλιζία; græci vocant) & anginae. Vinum præterea, imo mustum potius huius anni, humidum crassum non defecatum, dulce, & ob id largius epotum ad id magnoperè confert. Corpus enim & caput præsertim iis succis, unde tales affectus prodire solent, infarfit. His accedit, quod non graciliores sed humidiores & magis obesi his affectibus ferè laborabant, idque hyeme, & vere tantum, quibus hæ ægritudines peculiariter vigere solent, ut inquit Hippocrates iis verbis. Hyeme verò morbi laterales, pulmonis inflammationes, grauedines, atque raucedines, tussis, dolores pectoris, laterum, & lumborum, capitis dolores, vertigines, & apoplexiæ. At vere (inquit) furores, & atræ biles, & morbi comitiales, & profluvia sanguinis & anginae. Sunt ergo pluvia, austri, mustum,

stum, peculiaris oræ humiditas, & corporum humida constitutio, quæ huiusmodi affectus inuexerunt in Aquitaniæ Burdigalam; nõ cancri trãuersus incessus, solis lunæue defectus, aut scorpii nodosa cauda. Ad hæc, notissima hæc per causas & signa euidentissima dicitis esse. At ea interim in vestra cõditoria abditis, cū causis, quas nondum scribere potuistis, quanquam de his rebus multa vos scripsisse gloriâmini, & in his quid agendū esset in vestra practica (vt vestris verbis utar) cõprobasse, quæ mihi nondū legere licuit, nisi à Terraga conscripta, ea esse putetis, vsque adeò sanè terrâ ipsam resipieria, vt si posthac scripturus sit, Socratem imitetur admoneo, qui (vt Aristophanes ἐπιπέλας ait) cremathra inclusum in aëre se suspendi iube-
bat

bat, quò à terra longius abductus
meliùs de magnis reb9 cômétaretur.
Quòd auté vestra ope omnes à mor-
bo nõ liberaueritis, artis impotentiã
in caussa non esse, sed morbi mate-
riã, & materiei velocitaté ex deo, ex
astris, ex solis lunaq; defectibus, &
cæteris defluxã dicitis: primú illud
probo, népe quod sine exéplo dixif-
se, mihi non videmini. Vulgatum
est enim illud Ouidianum,
Non est in medico, semper releue-
tur vt æger

Interdum medica plus valet arte
malum.

Postremum autem illud [ex deo, ex
astris ex solis lunaq; defectibus ve-
locitatem materiei defluxã esse] nul-
lo exemplo dictú (hic enim ab Oui-
dio quantumuis ethnico non vide-
tis morbú in deú reiectú) tantisper

38011 G impuden

impudenter à vobis pronunciatum credá, dū id optimis rationibus ostēderitis. Quod autē sic vestram artis imperitiam excusatis: Si in tanta ciuitate (dicitis) mortui sunt quinque vel sex de maioribus, ignorāt tamē dicti hesitantes numerū eorum, qui curati fuerūt. Sic magis verè ratiocinati fuissetis: Si quinque senatores ex non ita multis mortui sunt, quot ex propè infinita plebe occubuisse credēdū est. Nisi nulla ope medicorū plures (quā magis placet) quā medico pręsente reualuisse dixeritis.

In sept. cap.

Magnificè & plus satis ostentatis Terragæ vestri practicam, Consultius à vobis factū fuisset, si in re seria, classicum quempiam auctoritatem protulissetis. Porrò si ille de pleuritide rectè in practica scripserit, quod
iuuat

iuuat crambe repetita lectores enecare.

In octauum cap.

Miror, quod ducé vestrum huc nō adduxeritis, Guaynerium vestrū intelligo, cuius velut ē tripode dicta, omnia amplexamini. Hic duobus modis pleuritidem distinguit, penes loca (vt interim verba vestra vsurpem) & penes causas, qđ vltimum nesciuitis. Nam pleuritis nō vera, etiam appellabitur, quæ ex crassis flatibus oritur, cui addit & eam, quæ ex atro succo atque pituita proficiscitur. Id quod & facit Arnaldus Villanouanus.

In nonum Cap.

Quod tandem sit vestrū os non planè video, quorū dogma cōmuni omnium sententiæ aduersum est. At fortasse iurisperitorū more

id à vobis factū dicetis, aliquid interdum aduersus communem omnium sensum ostentationis causa asferentium. Atqui interim hoc diligenter iurisperiti vident, ne contra q̄ Vlpianus, Paulus, Sceuola & reliqui iureconsulti de iure responsitarint, affirmēt ipsi aliqd. Quin solenne est eis, vt eū contra spiritū sanctū peccare dicāt, qui iuriscōsultum reprehenderit. Quæ sententia si tanti nobis fiat, quis medicinę candidat, vos plusq̄ sacrilegos non abomine- tur? qui cōtra Hippo. Galenū (& vt vno verbo absoluā) cōtra omniū in medicina principū virorū iudiciū, cōmunē omnium esse sentētiā dicitis, vt in omni pleuritide sāguis mitatur. Atq; vt vobis locos indicem, Hippocrati repugnatis in lib. de ratione victus in morb. acutis. 2. & 4.

Galeno

Galeno in cōmentariis in lib. popu-
 lariū morborū sextū. Paulo, Aegi-
 netæ lib. 3. cap. 33. Auicennæ. Can. 3.
 Rasi. li. 9. ad Alm. Guaynerio & Ar-
 naldo Villanouano, in summa, om-
 nibus rei medicæ proceribus. Porrò
 quū demōstrare cōmunē omniū esse
 sentētiā conamini, vt in omni pleu-
 ritide vena secetur, dialectices igna-
 ros vos esse declaratis. Eo nāq; argu-
 mētandi vtimini genere, qđ lōgè ab
 arte abest. Sic. n. ratiocinamini. Di-
 ctū apostema cōmuniter fit per viā
 deriuatiōis humorū, & in tali fluxū
 vt plurimū dominatur sanguis vel
 cholera mixta cum eo, fuit igitur cō-
 munis opinio scribentium, quòd in
 omni pleuritide, quæcūq; sit mate-
 ria, cōpetit phlebotomiā. Quis vn-
 quā philosophus sic collegit. Sed vt
 interim vobis illud donē: In omni

pleuritide sanguine aut bile sanguini admixta abundate, phlebotomia recte per remedio adhiberi. Non tamen recte sic colligetur, sanguis vel bilis cum sanguine ut plurimum dominatur, ergo in omni pleuritide, quaecumque sit materia mittendus est sanguis. Sed sic recte colligeretur, ergo ut plurimum secunda est vena pleuritide laborantibus, quando nonnunquam contingunt morbi laterales a pituita, nonnunquam ab atra bile, ut Gal. & Paulus etiam non negant. Guaynerius, Arnaldus Villanouanus, & ceteri id genus, pleuritidas non veras appellant, quibus ne Auicenna quidem, aut Rasis sanguinem dimisisset.

In decimum cap.

MAteria præter naturam in partem quampiam decubente, quum membrum distendit, & continui facit diuertium

tium, dolorem excitari dicitis, q̄ ma-
gis attrahat, p̄pterea in omni pleu-
ritide rectè subministrari phleboto-
miã scriptores adserere fertis. Quo
tandè ore ad medendũ ægrotis acce-
ditis, homines tam imperiti medici-
næ? Quis. n. medicorũ vnquã dixit,
in omni laterali morbo tundèdam
venã. Quæ rationes vestris ineptio-
res: q̄bus tamen adductos esse medi-
cos, vt in omni pleuritide mittendũ
sanguinem putarint: fũgos eos atq̄
adeò, fraudi maximè obuios fuisse
oportet, quos in hoc mendaciũ ille-
xistis, quãq̄ ne vnũ quidè p̄ferre po-
tuistis, q̄ id aut dixerit, aut scriptũ
reliquerit, non p̄termisſuri sanè, si
quis vestræ imperitiæ atq̄ ignauie
subscripsisset, tãtũ abest, vt hæc om-
niũ cõmunis sit sentètia. Eam autè
quĩ colligere potueritis ex p̄missio

axiomate non satis video . Quis.n.
sic rectè colligat, fluëte materia præ-
ter naturã ad aliquod membrũ, ex-
tendit ipsum, & soluendo cõtinuũ,
facit dolorem, qui est causa maioris
attractiõis, ergo in omni pleuritide
competit phlebotomia. In ea colle-
ctione non videtis, qđ est aduersum
vltimę parti, primę parti rectè adii-
ci posse. Pueri enim aut seni decre-
piti, quouis morbo laboranti fan-
guis rectè mitti nõ potest, nec etiam
in exigua aut parũ valida pleuriti-
de (quod & vos sequenti cap. senti-
tis) vena rectè scinditur, ipsius Ga-
leni testimonio lib. populariũ mor-
borum. 6. Quin & Auicenna nõ in
omni dolore, sanguinis missionem,
aut vacuationẽ, aut aliã medelã ad-
mittit, præsertim si dolor tã paruus
sit, vt à naturã superari possit. Cæ-
terum

terum in medicorū libris vos nō fa-
tis versatos apertē declarastis, tam
prepostere de re manifesta pronun-
ciātes. Hinc mendacium aliud ad-
texuistis asserētes: In maximis dolo-
ribus nullū presentius remediū in-
ueniri, quā phlebotomiā, à Galeno
scriptū. Ex quo liquidò p̄spicere li-
cet, q̄ lōgè ab eo absitis, vt Galenum
assequamini. Is. n. in cōmentariis in *Gal. apho.*
aphorismū tertiū & vicesimū, lib. *23. lib. 1.*
(quē locū vos puto intellexisse ita,
vt in omni magno dolore sit mitten-
dus sanguis) scribit nullum maius
inueniri remedium, q̄ vsq; ad animi
defectionē euacuare, adhibita distin-
ctiōne, an mittere sanguinē an pur-
gare oporteat, vsq; ad animi defecti-
onē. Mendaciū istud vestrū conami-
ni ratione cōfirmare, set quę admo-
dum sit infirma. Quis philosophus
sic

fic vnquã ratiocinatus est. Amplius
» Auicēna de cura cōmuni apostema
» tum pectoris indifferenter laudauit
» phlebotomiã. Et Mesue etiã dixit,
» quòd si materia fuerit cholericã, fiat
» phlebotomia, & vētris solutio. Cōpe
» tit ergo phlebotomia diuersua in
» omni apostemate factò p viã deriua
tionis. Hic iudicet candidus lector,
qd sit in secunda orationis parte, qđ
ex prima colligi debeat. Porrò neqd
reliquũ vestrę tum impudētia, tum
ignauie faceretis, Gręcos & Parisiē-
ses medicos insectamini, hoc nomi-
ne potissimum, qđ in circũspectè mit-
tant, sanguinẽ. Quid vos eò pduxit,
vt viros de re medica præclarissimẽ
meritos, istis maledictis incesseretis,
nisi imperitia, quę (vt Thucydides
ait) cōfidentiã parere solet. Ego ve-
rò Gręcos medicos, & eorũ imitato-

res Parisienses semper plurimi feci, vos
contra homines maxime impudetes,
qui eorum consilia & rationes ignoran-
tantes, de re vobis plane incognita
pronunciare audent, iudico. Ratione
quam adferre conamini, qua persuasi
Graeci & horum sectatores Parisienses
(ut dicitis) audacius, quam Arabes san-
guinem mittunt, non possum non ridere.
Si enim (ut suspicamini) frequentius
mittunt sanguinem Graeci quam Arabes,
quia Graecia temperatior sit, quam Arabia, il-
licque ad suae regionis qualitatem ani-
mum advertentes, suis tantum provideant,
hoc sane vobis debuit esse exemplum
mittere sanguinis frequentius quam
soletis. Aquitania enim (cuius in-
cola estis) quam aut Arabia, aut Grae-
cia tota, temperantior est. Sed vos
caudice stupidiores & Erasistratios
αμοφοίβος video.

Hic tam multas res ridiculas col-
 legistis, vt neminē existimem
 tam patientē, qui nō grauatim sit le-
 cturus, præsertim quū eò tandē pue-
 nerit, vbi cōtrā quā docuerunt me-
 dicorū principes Hippocr. & Gale-
 nus, missionē sanguinis asseueratis
 nō esse febricitantibus tā vtilē, q̄ no-
 bis reliquerunt scriptores. Quòd si
 ad tres Galeni scopos mittendi san-
 guinis, aliāq; his accedētia (quæ vos
 disticho barbaro cōplectimini) ani-
 mū aduertissetis, intellexissetis ve-
 nę sectionē nō minus in Aquitania,
 q̄ in aliis regionibus vtilē esse. Cau-
 sam autē nō adeò frequētis in Aqi-
 tania missionis sanguinis hanc vnā
 vobis esse dicitis, q̄ Aquitani sint bi-
 liosi, calidis scilicet & falsis cōdimē-
 tis vescētes. Ego solā viuendi ratio-
 nem

nem multæ in Aquitanis bilis non
esse causam puto. Sunt. n. alię cause
bilé expugnâtes, regionis nempe hu
mor, austri frequêtes, pluuiæ, pisciũ,
palustriũ auiũ esus. Adde his vinũ
immoderatus sumptũ, qđ frigidus
morbus parere, cũ doctissimis medi
corũ Galeno præsertim etiã ipsi (vt
arbitror) nõ negabatis. Morbi autẽ
sunt hi, apoplexia, τέτανος, neruorũ
resolutio, comitiales morbi & id ge
nus mala alia. Impudẽtiæ tandẽ ve
strę illud prætexere conamini, qđ Ni
cholas Galeni illud [Saluberrimũ
est in febr. venã incidere nõ conti
nuis modo, verũ etiã omnibus quas
putrescẽs humor cõcitat, vbi præser
tim nec ætas, nec vires phibent] pu
tet intelligendũ in febribus, quæ nõ
ex simplici & puro aliquo humore,
sed vario & multiplici sanguine ge
nerentur.

Gal. de tẽs
per. lib. 3.

Lib. Meth.
nono.

neretur. Hunc locum cum Galeni aliis scriptis si diligenter contulissetis, sic utique res haec manifesta vobis fuisset, ut Nicholo abiecto, vni Galeno in-
hesissetis, qui lib. Method. 9. in synocho (qua ex puro etiam sanguine magna ex parte excitari ipsi Auicenni-
sta volunt) & mordetissimis febribus, ex flava bile precreatis, tam presens putat remedium, si ducatur sanguis, ut si hoc omittatur, quum adhiberi oportet, omnia alia medicamina incerta existimet. Accedit his quod in libr. de arte curandi per sanguinis missionem, docet Gale. mittendum esse semper sanguinem in febribus, ex humorum corruptione predeutibus, post adhibitam & virium & aetatis rationem. Quid apertius dici potuit? Haec si exacte contulissetis cum preclaro illo Galeni axioma, rem vobis sic perspicuam

cuam fecissent, vt non opus fuisset aliorum enarrationes, ne dicā mendacia consulere.

In duodec. Cap.

IN pręscribenda vacuatione medicum oportere primū ad plenitudinem animū aduertere sentitis, mox ad vires, ppter ea etiā pręcipuā indicationē (intentionem vos vocatis) à virtute desumendā esse asseueratis.

O viros de re medica pręclarè meritos. Miseret me Burdigalæ tā feliciū alioqui ingeniorū feracis, trium medicorū imperitia multis periculis obiectæ. Set ad rē. Galenus Menodotū empericū reprehēdit, q̄ in syndrome plethorica diceret venæ sectionē seruari. Cōtra. n. prorsus (inquit) sanguinis mittendi scopi primū in se plenitudinē nō cōprehendunt, sed fientis (vt sic dicam) passionis

*Lib. 4. de
ratione
uictus in
morb. acut.
de art. cur.
per sang.
missionem.*

fionis suspitione. Ná si eá magná fore apparet, omnino sanguinē mitemus, etiá si nulla existat plenitudinis nota, tantum inspecta ætate, viribus, &c. In hanc sententiá multá & ab eodem dicta sunt, lib. 4. Method. Neq; hoc (inquit) dico ppter ea qđ purgatio, vacuatio sit, quam redundantis sanguinis cõkursus indicet. Set quod etiá tametsi redundantis sanguinis concursus non adsit, ad ipsam tamen sanguinis missionem interdú sit cõfugiendum. Non ergo vacuaturó (nisi qua estis impudentia, Galeno aduersari velitis) primum inspicienda est plenitudo, sine qua etiam vacuare interdú oportet. Huic mendacio aliud nõ minus impudés adtexuistis. Quis enim in medicorum libris versatus, dixit vnquam principaliorem indicatione à virtute

Gal. lib. 4.
Method.

à virtute esse sumendam? En vobis
Galen. lib. Methodi medédi tertio.
Si igitur Hiero (inquit) indicatio,
quæ ab ipsa rei natura oritur, quod
agendum sit inuenit, necesse est re-
mediorum inueniendorum initium,
ex morborum ipsorũ natura sumi.
Siquidem absurdum sit aliud esse,
quod curandi rationem præscribat,
aliud quod curetur. Etenim iudica-
re de se quicque magis potest, quàm
de alio. Verum quoniam omnibus
in confesso est, primas indicationes
ex affectibus esse sumendas certè Re-
liqua legetis. Ex quo loco clare vi-
dere est medenti primam & præci-
pua indicationem ab affectu, non
tamen virtute neglecta desumendã
esse. At eò impudentiæ atque adeò
arrogantiæ venistis, vt et si vobis lo-
cos multos non rectè intellectos in-

*Galen. in
initio lib.
3. meth.
med.*

H dico

dico nullam tamen maiorem gratiã
à vobis sperem me laturum , quàm
à vobis olim tulerint, Petrus An-
dreas, & Ioãnes Schironi, viri egre-
giè docti, & in re medica exercitatis-
simi, Petrus item Briffotus Manar-
dus Ferrariensis & Matthæus Cur-
tius, nostri seculi miracula. Hi enim
pro tam præclaris erga rem medicã
meritis , nihil audiūt à vobis aliud,
quàm audaces, & prolixiorum iusto
de venæ in pleuritide sectione com-
mentariorum scriptores. Quod au-
tem vestræ sententiæ, quæ sunt ad-
uersa diluere, & vestram assertioné
rationibus confirmare, gloriâmini,
nō possum satis admirari vestri oris
impudentiã. Etenim per Apollinẽ,
quibus tandem rationibus quod ve-
rum iuxtà ac firmũ est, conuulsuros
vos speratis? At (sat scio) dicetis

vos

vos locis aliquot scriptorū non ad-
modum apertis, vestris enarrationi-
bus lucem adferre. Quæso vos quā
lucem Rasi adtulistis? Tenebras po-
tius quàm lucem adtulisse vos, tum
demum cognoscet prudens lector,
quum rem paulò diligentius expen-
derit. Ne igitur ante victoriā triū-
phū canere possitis (quāquam hoc
persequi non erat institutum) com-
monstrabo Burdigalensib. quàm ar-
rogāter, Hippocrati & Galeno me-
dicorum principibus reluctamini,
tantū abest vt eorum scripta pru-
denter enarretis. Hippocrat. non ex
opposito pleuritidos latere, imo ex
eodem potius phlegmonem patien-
te mittere sanguinem, lib. de morbis
primo iubet his verbis: Lienarem
venam splenitimue dictam manus
huius, vel hepatitim tecmoralemue

pertundere cōferet, quā morbus fue-
rit. Sicque dolor lateris aliorūque
lenitur. Id confirmat lib. de ratione
victus in morbis acut. quarto, ita lo-
quens: Si dolor ad superiores partes
vt iugulum, mammam, brachium,
internam brachii venā secare oportet,
ab eo videlicet latere, quod dolo-
re fuerit affectum. Quem locū enar-
rans Galen. ita inquit. Rursus & in
præsenti loco partis legitimæ sentē-
tiam elaborat, quoniam in ea præ-
termisum est, quod simul cū dictis
intelligitur, adiicitque illud, venam
scilicet secandum recto à latere do-
lente tramite: quam legem sanxit li-
bro decimo tert. Method. medēdi,
& in lib. de artis constitutione. Cui
& conuenit illud, quod in libro de
sanguinis missione scripsit. Quin
& pleuriticis (inquit) quæ è dire-
cto

Et laborantis lateris adhibita fuit sanguinis missio clarissimam sæpe utilitatem adtulit: quæ verò ex brachio opposito, aut omninò obscuram, aut certè post temporis intervallum. Tantorum virorum sententiam sequuti doctissimi medici, in quibus sunt Manardus Brissotus, Curtius, de hac re tam luculenter scripserunt, atque rem sic ob oculos subiecerunt, ut nullum omninò existimem tã à musis auersum, qui eis non assentiatur, tamq; cecutiètem, quod (nisi cui liuor tenebras ob oculos offuderit) videre non possit.

In decimum tert. Cap.

Hic tam multa ineptè effutiui-
stis, ut, si omnia conspicienda proponere, velim permultù verear, ut vix multis paginis cõplecti possim. Quare qui volet se ad ea legen-

da demittere, ex vestro libello petat, quâquam ne vllum quidem putato: qui nugis vestris legendis bonas horas concessurus sit, vnum tamen illud huc proferâ, in quo nec voces quidem tenetis, quibus præclarissimi medicorum, in rebus appellâdis vsi sunt. Quis enim vnquam dixit?

» Oportet in veris initio corpora pur
» gare sanguine repleta cum phlebo-
» tomia, quum non phlebotomia sed
medicamento purgentur corpora, quod authorum testimoniis confirmarem, nisi id probatum magis viderem, quam frustra in ea re tempus terendum sit. At eius rei authorem Galenum circûfertis. Hunc si fixius introspexissetis, vacuationis vocabulo vsi fuissetis potius, quàm purgationis, idq; ad Galeni præscriptû, qui ita lib. Aphorif. sexto ait. Hos
enim

Libr. 6.
Aphor. 47
Aphorif.

enim oportet, vt anticipemus eua-
cuare vere adueniente, vel per venæ
sectionem, si plenitudinis passioni-
bus subiiciatur, vel per purgationē,
si eis quę ex corruptione pueniunt.
Satis nunc, & (quod olim quidā ve-
strum in suggesto) iactate vos Ga-
leni omnia consequi adeoq; totius
medicinæ esse callentissimos.

In quartum dec. Cap.

CVM ad hunc locum peruenif-
sem, expectabam magnū quid-
dam. Quid enim non pollicemini?
Cæterum ad finem prouectus, cõpe-
ri verum esse illud Horatianū. Par-
turiunt montes, nascetur ridiculus
mus. Vbi enim sūt ea quę bonę sub-
stantię cibaria appellatis? Nondum
de vobis ea audire cõtigit, neq; etiã,
quæ facilis (vt dicitis) digestionis.
Et pollicemini adhuc Burdigalensi

H iiii bus

bus προφυλακτικῶν, rerū nature vsque
adeò imperiti, vt salubres cibos ab
insalubribus dignoscere nondū po-
tueritis? Nisi fortè & summos vos
medicos & hoc nomine de ciuibus
vestris præclarè meritos credideri-
tis, quòd falsis omnibus interdixeri-
tis, vinumq; medicatū (vos Hippo-
craticū dicitis) sanis hominibus pri-
mis statim epulis præscripseritis.
Qua in re q̄ ab eo longè abestis, vt
aut rationalē aut dogmaticam me-
dicinā vos didicisse approbetis, ex
eo cognoscere licet, quòd rationales
medici censeant falsa modicè sum-
pta, vt garū & cappares ex oximeli-
te, aut oxelæo mansos, vel plurimis
prodesse, iis præsertim, quibus lenti,
frigidi, vel tenaces succi aggregan-
tur. Medicatum autem vinū q̄ ma-
gno cū periculo indulgeatis, hi no-
runt,

runt, qui ex Dioscoride legerint,
ἐθετοὶ μὲντοι δι φάρμακῶν ὄντοι τοῖς ὑγιάνουσιν,
σι, id est, vt vertit Hermolaus. Vina
medicata inimica valentibus sunt.

In quintum dec. Cap.

AB ipsis statim epulis non incū-
bendum studio rerum seriarū
præscribitis, sed earum demum re-
rum, quæ leuiusculæ sint, qualem pu-
tatis hystoriarum enarrationes: ô ce-
cos homines, qui res parui momen-
ti hystorias putatis. Quid enim quæ-
so animum intētiozem expostulat,
quàm hystoriarū enarratio, siue vos
ad naturæ hystorias, siue politicas re-
spexeritis. Nisi fortè vos hystoriz
nomine censueritis, illiteratas quas-
dam confabulationes, quas à Chri-
stianorum familiis exulare vultis,
qui de omni verbo ocioso rationem
est exacturus. De somno quod præ-
cipitis,

cipitis, p̄babilius omnia scripta mi
hi viderentur si pr̄scriptum vestrū
Hippocratis authoritate confirmas
setis, quàm Galeni. Ille enim in spe-
ciem conuenientia vobis de somno
scripsit. Huius hæc sunt verba. Quod
verò ad somni rationē pertinet, quē
admodū etiam sani solent interdium
vigilare, noctu verò dormire oportet,
à qua consuetudine si quis aber-
rauerit, peior erit somnus, qui inter
quartam horā, & noctem, q̄ qui ma-
tutino tēpore, ad quartam: pessimū
tamen est, si somnus neq; interdium,
neq; noctu accedit. Id enim vel ob
dolorem laborēve accidit, vel de-
lirium futurū significat. Hic nobis
fortē accederet Hippocrates. Gale-
nus autē minimē in huius loci enar-
ratione. At vero (inquit) temporibus
Hippocratis, non aliud ex natu-
ra,

ra, aliud in consuetudine erat. Nūc
vero diuites è contrario agunt, tum
in quibusdā aliis, tū etiā in somno,
interdiu dormientes, noctu vigilan-
tes. In iis igitur, & qui soliti sunt vi-
uere præter naturā sermo nequaquā
verus ab Hippocrate dictus est. Et-
enim hoc tempore magis rara cōsue-
tudo est quàm natura, nō solūm in
mulieribus ditioribus, sed etiā non
paucis viris. Porrò in eo loco, cui in-
nitimini, Galenus nō improbat que
interdiu fit dormitionem (vt som-
niaftis) sed grauitas hæc (inquit)
noctu fit manifestior, de grauitate
loquens, quæ ante indicationē fieri
solet. Nam hoc tēpore dormire con-
sueuimus. Sed, ô Apollo, productos
locos enarrare contēditis, adeoq; ad
vestram hæresim facere, ostēdere co-
namini. Quam infaniā nō vacat re-
fellerè,

fellere, sic me impedit risus, quē mihi præclarē vestre declarationes cōcitarunt.

In vltimum Cap.

AD exercitationes æquē omnes deducitis. Ego quibus rectē exercitia præscribantur saluberrima ad tuendā valetudinē esse remedia putauerim, vt quæ vires augeāt, calorem excitent, nisi post repletionem, tunc enim sunt pernicioſa, quæ ex Galeno discere licet. Neque vero vt vos omnibus exercitari permitto. Nam calidis temperamētis vtilius esse in otio agere, quā exerceri, scribit Galen. ex Hippocrat. addens etiā non paucos tamen medicos esse (quales vos esse coniicio) qui ne norunt quidē cuiusmodi tales homines sint, sed iuxta omnibus exercitationem iniungant. Ante comestionem exercitari

Lib. De sanit. tuend.

Lib. 5. de sanit. tuend.

tari vsque ad defatigationem iube-
tis . Talem exercitationis terminũ,
nunquàm præscripsisset Galenus,
sed qui mediocrem corporis statum
sit consequutus, & tertium iam se-
ptennium agat, exerceri permittit,
dum & corpus intumescit & color
floridus apparet, & motus promptè
æquabiliter, & concinnè ædit: cessa-
re verò protinus iubet, quũ aliquod
horum fuerit immutatum, non vs-
que ad defatigationem (vt vos im-
prudenter & sine vlla arte præcipi-
tis) exerceri docet Galen. Neq; om-
nibus exercitia iniungit, quemad-
modum vos illiterati soletis, sed se-
cundum temperiem, & corporis sta-
tus rationem (quæ scire nõdum po-
tuistis) variam motionem præscri-
bit . Quòd autem Galen. & Fulgi-
nat. citatis, sanè intelligere oportet,
nam

Lib. 5.
2. Aphorif.
aph. 16.

nam qui exercitii egent, in suo malo
exercitationi cedunt, de quibus illic
Galen. & Fulginat. loqui censendum
est. At non omnes exercitationis in-
digere testatur Hipp. in li. de morb.
popularibus, & Gal. in commentariis
de sanitate tuenda, in Hippocratis
aphorismos. Quod animi mores,
corporis temperiem sequantur, id
iam ex Auicen. ne disquirite, Gale-
nus de hac re ex professo librum
conscripsit, quem (vt nec ma-
ximam scriptorum ab eo
partem) vidisse (vt
opinor) nondum
vobis li-
cuit.

Annotationum finis.

¶ I. A. L. L. A.

XINVS GABRIELI

Terragæ, Burdigalen.

medico. S. D.

Am potens tamq̃
fertilis fuit cauilla
tio tua, mi Terra-
ga, vt me tecū nu-
per insanire coēge-
rit, neq̃ verò iniu-

ria. Quis enim tanta modestia, aut
tanta patientia præditus, aut potius
tam ἀπαθής est, vt adeò nephariis cō-
mentis, & conuitiis quouis homine
nisi sycophanta, indignis aspergi fa-
cilè ferat. Miras in me excitasti tra-
gœdias, atq̃ quo modestiorē me cō-
spexisti (modestia enim & patiētia
non semel te vincere studui) hoc
atrocioribus maledictis me p̃sequu-

I

tus

tus es. Actionem mihi intēdisti tantum non mihi periculū creans, falsoq; crimine omnium inuidiam mihi concilians, coniurationis author fuisti. Attestationes illas, perfidiam istam tuam redolentes, cōscripsisti, medicinale deniq; quæstionem solus (vt ex tuę insanix subscriptoribus audiui) ipse meditatus es. Cuius rei fidē facit tuus stylus, tua eruditio, tuus furor. Et miraris adhuc, si tuis censuris respondimus, & multa in Quæstionem medicinale annotauimus? Verebar enim ne hoc silentium insigni cuiusdam fraudi mihi esset. Etenim quum huc diligentem operam dedisses, vt tuis imposturis simplicem plebem in errorem illiceret, quid mihi nō formidandū fuisset, si eadem impostura vrbes primatum inuidiam mihi conflauisses,

eoꝝ adduxisses equè omnes, vt meo
nomini notam aliquam inurerent,
quod mihi omni vnguento precio-
sius est? Adde quòd amicorum non
pauci, quibus honestè id negare nò
potuiffem, ad id me frequenter sunt
adhortati. Si ab vsq; Italis ad A qui-
tanos venerim, hoc te mouisse non
debit. Vtile est enim medico præ-
sertim, imo & interdum necessariũ,
varias orbis regiones peragrarè. Sic
Democritus, medicus, & insignis phi-
losophus, sic Hippocrates, sic alii
innumeri nos docuerunt, tot regio-
nes anxie emensi. Neque si Burdiga-
la medicinã profiteri voluerim, id
tam iniquo animo ferre oportuit.
Est enim vrbs libera, quemadmo-
dũ & Gallia vniuersa, inquam exte-
ri etiam homines multas opes adtu-
lerunt. Hoc planè volũt hospitalia

iura. Sic ab antiquis factitatum pas-
sim legimus. Galenus (ne ex alienis
à nostro ordine exēpla repetamus)
quū ex Pergamo vrbe oriundus ef-
fet, in Italia Roma, in Aphricę Ale-
xandria medicinam professus est:
omitto alios. Et tu nescio quo ani-
mo ex Hispania in Aquitaniam ve-
niens, Burdigalæ cōsedisti, in quam
urbē, sine vlla omnino turba (nisi ti-
bi ipse cōcitaris) liberaliter es exce-
ptus, & si iuuenis adhuc ineruditus
& nō adeò ab amicis aut diuitiis po-
tens. Ibi liberè viuere, tandē & cōse-
nescere licuit. Nemo ea vesania cor-
reptus fuit, vt in externos tantoperè
fureret, quantopere tu cōsueuisti in
eos debacchari. Nemo vnquam tot
maledictis, tot conuitiis atrocibus,
tot falsis criminibus hospité expel-
lere aggressus est. Certè mi Terraga
professionis,

professionis, aut religionis rationē
habere oportebat, si modo aliqua sit
in te religio, aut pietas. Quis ethni-
cus his sycophantiis hospitem gra-
uasset? Quid enim criminum non
cōmentus es, vt mihi periculū crea-
res? vt falsis accusationibus oppres-
so me, hominū consensus, æquus li-
cet & integer, tuis tamen commētis
elusus, aliter quàm res haberet, pro-
nunciaret. Cæterū quantūuis post-
hac exagiteris & excandescas, nihil
amplius mouebor. Neq; posthac tā
fertilis futura est cauillatio, vt vllā à
me ferat responsonem, quando neq;
quid agas satis nosti: habeo qui me
tranquillius mitiget, quàm ipse pos-
sis exagitare, nempe D. I E S V M
C H R I S T V M, qui ne isthæc no-
bis dura viderētur, ea prius ipse per-
tulit. Ne verò sine aliqua vtilitate

hec nostra cōtrouersia quiescat, quod animaduersione dignū mihi visum te sedulò monere duxi, quanquā ne hoc quidem in bonam partem accepturum te scio. Verum quorsum tu recta hec monita exceperis, sūs deq̄ fero. Suadeo, mi Terraga, vt melioris literaturę medicos infectari desinas, quin potius illos imitare, efflorescentibus iam bonis literis patrocinare: feliciora sunt (Dei gratia) tēpora, q̄ quibus tu & ego (quod maximoperè mea causa doleo) educeremur. Emergere tādē ex tenebris politiores literæ, feliciter excoluntur ingenia, verissimè discuntur bonę literę. Ne sis quæso diutius vulgi fabula, Pliniū, Celsum, & optimum quęq̄ scriptorē maledictis aspergēs. Parce quæso senili isti, & iam decrepitę ætati, ne in te Platonis illud re-

cū

ἔτε quadret *ἀίς παῖδες δι γέροντες*. Desi-
ste, precor, senio tuo tantoperè esse
molestus, quod iã emeritũ tot lábo-
ribus & inanibus planè vigiliis ex-
crucias. Quis enim vsque adeò à li-
teris melioribus est auersus, vt vel
horam infumat in legendis tuis ra-
psodiis, quibus nihil non mēdacio-
rum adfuiti, vt interim taceá sum-
mam latinæ linguæ imperitiam. Vi-
de, quælo, ne dum nomen tuum ab
interitu vindicare conaris, infan-
tiam tuam prodas. Audiui ipse co-
ràm, quale iudicium de tuis lucubra-
tionibus viri doctissimi fecerint.
Alius *ῥαψωδύματα*, id est, mendacio-
rum confarcinationes dicit, alius
centones, nullo iudicio ex infimæ
notæ scriptoribus confutos adpel-
lat, alius senii *παραφροσύνη* vocat,
alius ad inuoluendos scombro re-

legat. Ego sanè quum animi gratia,
ad tua quædam scripta me deiecif-
sem, omnia ex Petro Aponensi, Cõ
ciliatore, Thoma Agarbo, Hugone
Senensi. Nicholo Florentino, & hu
ius farina scriptoribus decerpta,
imo ad verbũ descripta, integrã-
que nonnunquam, nonnunquam
inuersam, quæstionem animadu-
er- ti. Addam & illud, te in his descri-
bendis tam paruo fuisse iudicio, vt
errata, quibus scatebant exẽplaria,
in tuos libros transtuleris. Quæ in
Auicennam & Galeni paruam ar-
tem commentatus es, tantum abest,
vt abstrusiora eorum sensa aperiãt,
vt longissimè ab eis interdum disce-
dant, id quod facilè intelligent, qui
temporis aliquid legendis tuis scri-
ptis concedere non dedignabun-
tur. Si labori parcere nolis, tuarum
rerum

rerum dispendio saltem parce. Nemo enim est qui tua cōmittere prelo velit, nisi tu in hanc rem sumptū suppedites, idq; non immeritò, quibus enim nenias has diuendituri sunt? At ne maledicendi studio hæc à me cōscripta existimes, proferam eam quæstionem in summa tuarum quæstionum scriptam, qua me in postremò illo cōgressu apud vrbs decuriones eruditionis periculum facere voluisti. Ea (si rectè memini) erat: Num leprosis consulenda sit vacuatio. Huius autem dubii quando mihi occasio sese offert, ratione disquirendi diligētius referam paucis, quæ tu impudenter cōtrà quàm veteres omnes medici de hac disseruisti, ex quibus facile subodorabuntur omnes, quàm rei medicæ imperitus sis. Diuiditur itaque ista tua quæstio,

quæstio, in duas partes, in priore le-
præ definitionem aggredieris, quam
ex Auicen. & Haly Abbate, sicut
quæstionis titulum ex Cõciliatore,
petiisti, apud quos reliqua omnia
etiam luculenter partis huius pro-
loquia vidimus. In posteriori verò,
in qua lepræ species & differentias,
adferre conaris, multis modis la-
psum es, cuius verba, vt res clarius
„ perspiciatur, adscribam. Notandum
„ secundum quod licet ab aliquibus
„ ponantur duas esse species lepræ, &
„ ab aliis tres, quatuor tamen secun-
„ dum rei veritatem reperiuntur. Pri-
„ ma enim causatur ex sanguine com-
„ busto, quæ alopitia seu vulpina di-
„ citur, in qua cutis excoriatur, vt vul-
„ pes maii hora. Alia quidẽ ex phleg-
„ mate corrupto tiria, dicta ad simili-
„ tudinem illius serpētis excoriatio-
nc.

ne . Tertia dicitur leonina, quæ ex cholera causatur combusta, quæ quidem calidior existit, & faciem adeo terribilem, vt leo facit. Reliqua vero ex cholera nigra adustione elephantia nominatur, eò quia sicut elephas maculis variat, existit, ita hanc passionem habentiũ. Aut sicut maior hic & fortior existit animalium, ita & modus hic lepræ. Videris hic versutissimè egisse mi Terraga, neminem eorum adducens, quos oppugnare contendis. Verùm hæc tua versutia doctioribus non imponet, qui in veterum medicorum scriptis sunt versati. Sic enim ais, quosdam esse qui opinentur duas esse lepræ species, alios tres, sed qui rectius sentiunt, & ré ita habere adseueras, quatuor esse species adfirmare. Qua in re, quàm impudenter à rei medicæ
princi

principibus discedis, ex his quæ subii-
ciuntur locis facilè agnosceretur. Pau-
lus Aegin. duas tantum species le-
præ esse his verbis luculenter indi-
cat: Vel ex melancholico sanguine
feculentiorèque, & veluti eius limo,
vel bile flaua, vtrisque nimium vstis
nascitur elephãtia. Vna sanè ex san-
guine melancholico feculètiore, &
veluti eius limo exusto creatur, alte-
ra ex flauæ bilis affatione produci-
tur. Serapio in Aegin. sententiam
concedit, asserens eum humorem,
qui lepram generat, duorum succo-
rum esse sobolem, flauæ bilis nem-
pè, & fecis sanguinis (quam melan-
choliã vocant naturalem) vtrif-
que nimium adustis. His subscribit
Haly Abb. Græcos sequutus, iis ver-
bis: Sunt autem elephantia species
duæ. Altera quæ fit ex cholera ni-
gra,

Lib. 4.
cap. 1.

Lib. 5.
cap. 14.

Lib. theor.
8. cap. 15.

gra, quam sanguinis fecem, & pur-
gamentū esse diximus. Altera quæ
ex cholere rubeæ generatur adustio
ne. Denique adolum tuum, Auicē.
(à quo te nūquam nisi fortè impru-
dentem discessisse putassem) illo-
rum omnium dicta confirmat. Por-
rò si Gétilis Fulginatis rationibus,
aut Conciliatoris nomine conten-
das hic, & dicas non duas tantum,
sed tres lepræ species Auicennam
inuenisse, primam quæ ex flaua bile
adusta, secundam quæ ex limo fecē-
que sanguinis nondum perusta, ter-
tiam verò, quæ ex hoc ipso sangui-
nis limo exactè combusto creatur,
nihil vrget: quando duas postero-
res lepræ differentias, nempè quæ ex
sanguinis fece minus assa fit (si mo-
do ex tali humore hæc lepra profi-
ciscatur) & quæ ex ea ipsa perusta ge-
neratur

Lib. 4. f. 3.
tract. 3.
cap. 1.

neratur, ad vnā redigo, sicut ex vno humore proficiscuntur. Atque hoc pro Principe sum meditatus, q̄ alioqui sibi pugnare videtur in fine capitis. Vbi Aetii Cappadocis docet sententiam, nomine tamen suppresso, Lepram inquit, omniū esse membrorum cancrū, sicut cancrū vnius particulæ lepram: alibi verò cancrum ex flaue bilis adustione tumore esse, vel ex humore nigro, in quo sit atræ bilis quicquam, non ex pura sanguinis fece pronunciat. Sic duas tantum, non quatuor lepræ species esse, videtur innuere Auicenna. conuenientissimè Græcis & Arabibus ferè omnibus. Quòd verò Brunus medicus, & Azauarius eo capite, quo de cancro differunt, ex sanguinis fece carcinoma etiam creari contendunt, facile diluit Dinus, cu

Lib. 4. f. 3.
tract. 2.
cap. 15.

ius in sententiam it Gentilis Fulg.
vt ne his respondendo frustra tēpus
terendum sit. Cæterū neque de hac
specie tam anxie contendendū fuit,
quam neque in tuarum quatuor nu-
merum adsciuiſti. Omitto prudens
alios non paucos quibus hac aſſeue-
ratione repugnas. Proinde parum
circumſpectē egiffe mihi videris mi
Terraga, contra quā ſenſerūt tot
preclari viri, quatuor lepræ ſpecies
adſtruens. Prius enim fuerant aduer-
ſariorum ſententiæ, rationibus, &
demonſtrationibus repellēdæ, dein-
de tuæ nouis rationibus ſtabiliēdæ.
Si Gale. fuiſſes imitatus, rationibus
non tuis tantum placitis, tyranno-
rum more egiffes. Ille nanq; ſic con-
tendere ſolet, vt videre licet, quum
de animæ viribus cum Archigene,
& Ariſtotele manū conſerit, de vri-

na, cū Asclepiade, de frictionibus,
cum Theone, de curādis morbis cū
Theffalo. Si Aristotel. simili in ne-
gocio fuisses imitatus, eorum sentē-
tias prius infirmaffes, & tuas demō-
strationibus stabiliiffes. Verum tu
eorum neminem imitatus, aliorum
dogmata argumentis non oppu-
gnas, heresin tuam nullis rationibus
probas. Usque adeò impudens es, vt
quatuor esse lepræ species asseras.
Inunc, & Paul. Auicē. Serap. Hal.
Abb. & alios vicisse te, iacta. Porrò
cecuisse mihi videris Terraga, quā-
do pro lepræ speciebus, ægritudi-
nes quasdam nobis adducis, quæ le-
pra dici non possunt, quod tamen
necessarium fuit, vt essent verè gene-
ris species, authore Porphirio. Hoc
autem ex lepræ definitione facile est
cognoscere, quæ omnibus definiti-
onibus,

partibus, abs te productis congruere nequit, qualem oportebat bonæ definitionis rationem esse Aristotelis, & aliorum philosophorum auctoritate: quod certè liquebit, quò de lepra, & de aliis ægri tudinibus, quas pro lepræ speciebus adduxisti, pauca dixerimus. Lepra (vt hinc exordiar) non idè apud Arabas & Græcos designat. Græcis enim scabiei species quædam est, Arabibus verò est horribilis ille morbus què Græci atque Latini elephâtiasin vel elephantiam appellant. Ad hæc elephantia eundem affectum non designat Arabibus, què Græcis aut Latinis. Arabes enim elephantiam pedum tumorem definiunt, quò Græcorum elephâtiasin totius corporis formam planè immutat. Verum vt id pluribus demonstremus non est

Top. 81

opus, quando quidem hæc ante nos
luculenter declararint Aquilanus,
doctiss. Manardus & Leonardus
Fuchsius, quorû scripta extant quæ
legere ipse potes, si in hac re mihi
non credis. Cæterum ad tuæ lepræ
differentias accedamus, ab alopecia
orsi. Alopecia itaque, quam alopi-
ciam corrupto vocabulo, sed græco
tamen, imprudentes vocât Arabes,
& tiria, quam Græci, & Celsus (ni
fallor) *ὀψίαισις*, appellant, sunt affe-
ctus præter naturam, quibus capitis
summa cutis nunc aspera fit, nunc
emoritur, pili immutâtur, extenuâ-
tur, denique fluunt. Non multum
autem inter se hi duo morbi diffe-
runt, quû ab eadem ferè causa vter-
que proficiscatur, ex mala scilicet
succorum sobole, quemadmodum
Galen. & Paul. posteris transmise-
runt.

runt. Vt enim duobus modis plan-
 tas interire contingit, ita etiam pi-
 los. Stirpes nāque humorum penu-
 ria exarescentes nonnunquam per-
 eunt, nonnunquam vitiatis succis
 infectę contabescunt. Sic pili, quo-
 ties succus, qui ad eos venire consue-
 uerat perit, toties eos corrumpi ne-
 cesse est, & affectum produci, qui à
 medicis caluitiū appellari solet, de
 quibus nihil ad ré: vitiatis vero, qui
 ad eos ferebantur humoribus, duo
 hæc arearū genera (de quibus nunc
 agitur) produci consueuerūt, nem-
 pè alopecia & ophiafis, quam tu ti-
 riam appellas. Dicta est autem alo-
 pecia ἀλωπεκία, quod hoc vi-
 tio vulpes infestentur assiduè, vt ait
 Paul. non tātum mense maio, vt tu
 dicis: ὀφίαισις vero, quòd pars oblesā
 serpentis formam referat. Differunt

Gal. meth.
 li. 14. paul.
 lib. 3. ca. 17

& alio discrimine hi duo affectus.
Nam ὀφίασις ferè infantibus accidit.
Incipit autem ab occipitio, duorum
digitorum latitudinem non ex-
cens (vt Celsus inqt) ad aures duo-
bus capitibus serpit, quibusdã etiã
ad frontem, donec se duo capita in
priorem partem cõmittant, sepius-
que sine remedio finitur. Alopecia
verò in omnibus fit ætatibus, & quã-
uis in figuram dilatatur, in capillis,
in barbis, & superciliis, quæ vix vn-
quam sine diligenti curatione sana-
tur, nisi fortè varicibus superuenien-
tibus, vt Hippocrat. & Galen. scri-
pserunt. Nam decubentibus ad va-
rices succis vitiatis, qui dum capil-
lorum radices inficerent, areas pro-
creabant, ad primam & genuinam
naturam pilum reduci fit verisimi-
le. Fit autem horù morborù vterq;

6. Aph. 34.

variis

variis causis, non vna tantū, vt scri-
psisti, id quod facilè monstrant di-
uersi hoc morbo capitis affecti colo-
res: quandoque enim ad liuorem, &
nigrorem, quandoq; ad albedinem,
nonnunquā verò & ad flauū ver-
git, his morbis caput affectum, qui
colores varios humores morborum
causas indicant, vt ex Gal. facilè est
colligere: quales enim in homine
fuerint humores exundantes, talem
in summo corpore colorem efflore-
scere contingit. Ex his colliges Ter-
raga, quod supra dicebamus, tuam
videlicet tiriam, quam *δφίασις* appel-
lamus & alopeciam, non esse lepræ
species (de lepra Arabū semper lo-
quor, quando Græcorum lepra tibi
hactenus fuit ignota) eiusq; defini-
tionē, quod dicebamus, iis lepræ spe-
cieb, quas adduxisti, nullo pacto cō-

*De symp.
diff. pres.
I. C. 3.
cap. 8.*

I. Aph. 2.

gruere. Nam Arabum lepra, vt ex
Auicen. & aliis arabibus collegi, est
morbus vniuersum corp⁹ depascēs,
sed ὀφίασις & ἀλωπεκία caput tantum,
barbam, aut supercilium infestant.
Lepra ex atra bile tantū proficisci-
tur, aut sanguinis fece nimium adu-
sta, ἀλωπεκία verò & ὀφίασις nunc ex
flaua bile, nunc ex atra, nunc ex pi-
tuita ducitur. Lepra corporis tépe-
riem & formam omninò corrúpit:
at ἀλωπεκία & ὀφίασις caput solum,
barbam, aut supercilia populantur.
Lepra corporis particulas sic exe-
dit, vt tandem vnione soluta spontè
decidant: sed ἀλωπεκία & ὀφίασις capi-
tis cutem tantum aspredinem in-
duit, pilum immutat, demum excu-
tit. Lepra est cancer omnes corpo-
ris partes obsidēs, ὀφίασις & ἀλωπεκία
nullam adferunt cancrosam duri-
ciem,

Auicen.

ciem, set cutis leuitatem, & colorem tantú immutant. Demum lepra vbi semel mébris adhéserit, perstat insanabilis, alopecia vero & ophiafis, nō multo negotio profligantur, imo spontè quandoque finiuntur. Adde quòd de alopecia & ophiafi nihil loquuntur docti & præcipui medicinae scriptores, vbi lepræ species adducunt, non prætermitturi, si inter lepræ differentias fuissent collocanda, sed aliis atq; aliis in locis de ipsis tractauere. Non secus dicédum puto de elephantia, quam etiam lepræ speciem arbitraris. Si enim Arabū elephantiam intelligis, ea cum variis maioris habet affinitatem, quàm cum lepra, quū pedum sit tumor (vt Arabes definiunt) cum leuitate sua, & equabilitate. Lepra verò totius corporis affectus est aspe-

ritatē & inæquabilitatem omnibus
particulis inducens. Ceterum ex ni-
gro succo tantum adusto tuam ele-
phantiam produci scribis, quū Aui-
cē. & alii Arabes, ex pituita etiā,
& aliis humoribus vitiatis creari
censeant. Quòd si Græcorum ele-
phantiam intelligas, rursus halluci-
naris. Græcorum namque elephan-
tiasim ex duobus tantum succis ori-
ri monstrauius, vtraque nimirum
bile adusta. Tu verò elephátiam ex
nigra bile perusta, tantum produci
putas. Denique Græcorum elephan-
tiasis totius corporis formá immu-
tat, quum elephantia tua crura tan-
tū aut pedes occupet. Ad hæc Græ-
corū elephátiasis, vt supra monstra-
uimus, non erit Arabum lepræ spe-
cies, sed lepra ipsa, & genus potius.
Præterea ex his satis (arbitror) in-
telliges

telliges de hisce egritudinibus, quas
pro leprę speciebus malè adduxisti,
perperam etiam sensisse. Nam alo-
peciam asseuerare ex adusto sangui-
ne tantum creari, ineptum est, quod
pręter rationes prius adductas, ex
scriptoribus etiam, quibus, opinor
(vt par est) assentieris, ostēdi potest.
Galen. nanque in method. med. vt *Gal. meth.
lib. 14.*
ex quatuor succorum vitio alopecia
fieri innuit, ita vnus cuiusque edu-
ctiōe curare docet. Cuius sentētig
subscribit Paul. Aegineta, & Haly *Haly abb.
reg. disp.
li. 8. pract.
lib. 6.*
Ab. duobus in locis: Auicenna itē,
Serapio, Isaacus, & alii non pauci. *Isaac, uiati
ci lib. 1.*
Similiter ophiafin te malè intelle-
xisse video, quum ex sola pituita eā
proficisci putas, quando ex quatuor
succorū, nempè bilis atrę, flauę, pi-
tuitę & sanguinis vitio pducatur,
vel iis testibus, quos nuper citau-
mus.

mus. Neque aliter de tua elephátia est iudicandum. Verum vt iracundus es fortè exclamabis, ô cœlum, ô terra, ô ignes. Nõ vidisti viaticum? non Arnaldi Villanouani, aut Guidonis Cauliacensis scripta reuoluisti? Si eorum sententias didicisses, nosse vtique elephantiam, alopeciã, & tiriã leprę esse species. Si hac ratione viaticum obiicias, protinus rogabo, num viaticum putes esse Isaaci, vt plerique omnes faciunt, an Cõstátini. Si Isaaci rursus meę sententię astipulantem adducam: nam in theorica sua duas tantum leprę species, quibus certè non ea quę tu, indidit nomina, recensuit. Quare magis verum Isaaci proloquiũ esse existimo, quũ in theorica sua duas tantum leprę species, secundum doctorum sententiam adnumerat, quam
quum

quum in viatico præter eruditorum opinionem quatuor esse scribit. Sic mihi magis quàm tibi accedere videbitur Isaac, aut saltem nulla ex parte obesse. Quòd si viaticum non Isaaci sed Constantini esse dixeris, tunc Isaacus meæ sententiæ omninò accedit. Ad Constantinum verò respondeo, quod Dinus, Bruno, quandoquidem huic monacho, non tantùm tribuendum censeo, quantum Paulo. Auicem. Serapioni & reliquis, ut tenues huius, & rationibus parum fultæ sententiæ admirandis Græcorum dogmatibus derogent. Ad hæc sibi pugnat viaticum, siue Monachi siue Isaaci esse dixeris. Nam lib. pri. vbi de alopecia & tiria differit, Gregorum, Galeni præsertim, cuius ad verbum mutuatus est sententiam, opinioni astipulatur, vbi alopeciam

&

& ὀφίασιρ ex quatuor humoribus p̄fici
cisci, & iisdē eductis morbos sana-
re docet. In septimo alopeciam ex
sanguinis tantum adustione, ὀφίασιρ
ex pituitæ affatione creari scribit, id
quod satis ostendit, q̄ nihil admo-
dum sit Viatico tribuendum. Cōci-
liator verò hac de re nihil decernit,
sed Isaaci hæresin tātum adfert, quā
sicuti non improbat, ita certè non
cōfirmat. Ad Guidonem à Caulia-
co, Arnaldum Villanouanum, & a-
lios (si qui huiusce hæreseos adhuc
sint) dico cū Cassianensi monacho,
quem fortè sibi in ducem elegerant,
cecutiisse priusquam Græcorū sen-
tentias, & medicinæ maxima lumi-
na expèdere eis licuisset. Neq̄ tuas
lepræ species tueri poteris, Gentilis
Fulginatis distinctione, qui penes
materiam, penes inherēdi modum,

&

& penes caussam lepræ species distinguere docet, ac præter simplices alias ex iis compositas suadet. Tu autem simplices tantum, penes materiam, & symptomata lepræ species diuidere tibi proposuisti, vt mihi licet colligere. Sed fortè ad vetus testamentum, & eius narrationes confugies Terraga, vbi doctorum nemo aut philosophorũ aut medicorum tibi subscripturus est. Sed esto, adduc Leuiticum, vbi plures describuntur lepræ species, & vno verbo satisfecero, si modo ipse audieris, illic aliam lepram describi ad Græcorum latinorũque lepras magis accedentem, quàm ad eam de qua tu hic agere studes. In Leuitico nãque coloris vitium quoddam, & fædum candorem, Moses videtur describere, non vlcerosam illam, & horribilem

Leuit. 13.

Cap. 12.
Numer.

lem Arabum lepram, quod ex Numer. libro confirmare possem, vbi in hæc verba scribit legislator. Maria apparuit lepra candicans, sicut nix.

Exod. ca. 4.

Necnon ex Exodo & Origene in Iesum naue. Quod si obnixius vrgeret contendas, & grauem quandã ac contagiosam agritudinem sacrarũ literarum lepram astruas, atq; etiã, carnis cutisque pustulam in Leuitico esse, quæ non superficiem solum, sed profundius quoque carnem depascatur, quemadmodũ Hugo Cardinalis enarrat, & lib. Numer. denuo adferas q̄ sic habet: Et ecce deuorata est iam medium carnis eius

4. Reg.
cap. 15.

lepra, aut quartum Reg. vbi de Azana legitur: Percussit Dominus regẽ & fuit leprosus, vsque in diem mortis eius, & habitabat in domo libera seorsum: licet August. & Nicolaum

laum à Lira pro respõsione adduce
re liceret , nihil tamen hoc loco de-
cernam. Sentio nanque diuina que-
dam hic contineri mysteria , & esse
arcanum quippiam. Satis mihi fue-
rit ostendisse bibliorum lepræ spe-
ciebus , cum iis quas inibi protuli-
sti, neque numero neque re ipsa vel
minimum cõuenire. Ex Leuitico si
rectè locos expendas, sex inuenies
lepræ differentias , vt Origenes, &
post hunc Hug. Cardinalis mōstra-
uit, quum tuæ lepræ quatuor tãtum
species attuleris . Præterea in Leui-
tico , cutis albescens cicatrix, totius
cutis immutatus color, ex sanato vl-
cere albescens cicatrix, ex ignis vstu-
latione lucida cutis, capitis aut bar-
bæ quidam affectus, caluitii & occi-
pitis affectio , pro lepræ speciebus
enumerantur , quum tu tuberosas
horribiles

horribiles & ulcerosas totius corporis ægri-
tudines quasdam pro lepræ
speciebus, quas nunc serpentis, nunc
leonis, nunc elephantis, nunc vul-
pium affectu exprimis, nobis addu-
xisti, quæ quàm præscriptis sint af-
fines, iudicet candidus lector. Cate-
rum in fine totius quæstionis, ubi
ex Auicenn. Haly. Serapione docet
lepræ euacuatione sanari, utcumque
ferendus es. At dum ex tuo aliquid
adfers, nihil verum dicis. Sic enim
» colligis, & quod taliter proceden-
» dum sit ratione probatur, quoniam
» ægri-
» tudinis materialis per euacuatio-
» nem suæ causæ curatur, talis verò
» est, quæ ab humore prouenit adusto,
Igitur, &c. Quum ais ægri-
» tudinis materialis, per euacuationem suæ cau-
» sæ curatur, aut ægri-
» tudinem mate-
» riale[m] appellas materiã ipsam, quæ
corporis

corporis afficit constitutionem, &
tunc præterquam quòd eruditorum
nemo sic loqui còsuevit, falsum etiã
pronuncias, quãdoquidem flaua bi-
lis æstate procreata, vel pituita hye-
me genita nonnũquam morborum
caussæ in homine adhuc delitescēt
& æstate, & hyeme genitrice trans-
acta: aliàs verè non essent, furores &
atræ biles, & morbi comitiales &
raucedines, & grauedines morbi æsta-
tis, hyemis & autumnii familiares,
vt docet Hippocr. aut materialem *3. Aphorif.*
ægritudinem affectum vocas à qua-
piam materia, vt causa exortum, &
rursus falsum erit, quod assumis, si
absoluto sermone vtaris? non enim
adempta, quæ morbum produxit
caussa p̄tinus soluitur affectus, sicut
neque mox cicatrice obducitur vul-
nus euocata, quæ suræ inhærebat sa-
L gitta.

Lib. I.

gitta. Hanc sententiam multis in locis habet Galen. præsertim in commentariis de locis affectis, ubi docet à quapiam causa nonnunquam sic oboriri affectū, ut ea separata haudquaquam permanentem habeat dispositionem, quemadmodū in morbis ex repletione iam subnascentibus videmus, quibus si mox euacuationem moliaris continuo soluntur. Sepenumero verò sic egit iam causa, ut ea quavis ablata sit, perseverans tamen adhuc maneat affectus: hoc in dysenteria vel difficultate intestinorū fieri videmus. Non enim intestinorum vlcus statim sanatur eductis, qui id produxerant, acribus succis. Hanc denuò sententiam Galenus inculcat multis in locis in medendi methodo, in Aphorif. quam etiam est mutuatus Auic.

2. Aphorif.
22. lib. I. f.
4. cap. 2.

Quare

Quare ex his facilè colliges , arbi-
 tror, huic quæstiõni nihil adtexuisse
 te, quod à doctis recipiatur , si alio-
 rum labores excipias . Græcorum
 nanque & Latinorú lepras ab Ara-
 bum lepra discernere non potuisti,
 imo ne Arabum quidem , quos ad
 vnguem sectari conaris lepram in-
 telligis, cuius plures lógè quàm sint
 reuera species adduxisti simplices.
 Quid ἀλωπεκία sit & ὀφίασις (hanc
 ipse vocas tiriam) à quibus profici-
 scuntur humoribus hætenus igno-
 rasti. Arabum elephantiam cù Græ-
 corum latinorumq; elephantiasi cõ-
 fudisti, & eius causas ignorasti. At-
 que (vt semel finiam) quãdo ex re-
 pletione morbi inanitione sanen-
 tur scribere non potuisti, set vt abso-
 lutè, ita incrudite morbos ex reple-
 tione

tionem factos vacuatione sanari pronūciasti . Reliqua quæ ex aliis errata potuiffem afferre (quæ & infinita & laboris penè exhausti fuiffent) omitto. Neque enim illam errorum veluti fecem expurgare constitueram, sed vnā tantum quæstionum tuarum, atq; eam præcipuè, qua me apud duodecim viros vexare studueras (quantum epistola patitur) expendere, atque ad veri regulam exigere cōstitueram, ex qua vna re, quid reliquo in volumine sit cognoscant optimi lectores, ab vnguibus (quod aiunt) leonem æstimantes. Errorem autem tuum vt agnoscas obtestor, mi Terraga, Plinio. Celso, & reliquis melioris doctrine scriptoribus maledicere desineas Politioris literaturæ viros amplectere.

Aetatem

Aetatem istam iam decrepitam desine
ne inanibus lucubrationibus excru-
ciare, & cum hominibus Christia-
nis, christianè age, placeátque illud
tibi, quod vel Ethnici amplexi, nē-
pè, post iurgia & mutuum amorem
& pacem, Christi clemētiam atque
misericiordiã respiscens ad extre-
mum experturus. Vale Burdiga-
la prid. Calend. Februarias

M. D. XXXV.

Errata.

Quater. D. fo. 7. fac. 2. vers. primo le
ge esse viderent, quum vos. Quat. E.
fol. 8. fac. 1. versu. 8. lege: ante L.
Paul. Q. Mar.

